

T.C.
BARTIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

NAHİD SİRRI ÖRİK'İN ROMANLARINDA TOPLUMSAL CİNSİYET ÜZERİNE BİR
İNCELEME

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
MELEK ATABEY

DANIŞMAN
DOÇ. DR. HALUK ÖNER

BARTIN-2019

T.C.
BARTIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

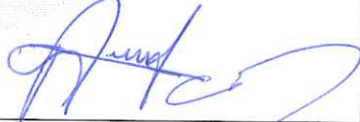
NAHİD SIRRI ÖRİK'İN ROMANLARINDA TOPLUMSAL CİNSİYET ÜZERİNE
BİR İNCELEME

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
MELEK ATABEY

DANIŞMAN
Doç. Dr. HALUK ÖNER

“Bu tez 12/09/2019 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği / Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.”

JÜRİ ÜYESİ	İMZA
Doç. Dr. Haluk ÖNER (Tez Danışmanı)	
Doç. Dr. Macit BALIK	
Doç. Dr. Ahmet KOÇAK	

KABUL VE ONAY

Melek ATABEY tarafından hazırlanan “Nahid Sırrı Örik’in Romanlarında Toplumsal Cinsiyet Üzerine Bir İnceleme” başlıklı bu çalışma, 12/09/2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda **oy birliği** ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından **Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Doç. Dr. Macit BALIK

Üye : Doç. Dr. Haluk ÖNER (Danışman)

Üye : Doç. Dr. Ahmet KOÇAK

Bu tezin kabulü Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun 12/09/2019 tarih ve sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. Metin SABAN
Enstitü Müdürü

BEYANNAME

Bartın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre Doç. Dr. Haluk ÖNER danışmanlığında hazırlamış olduğum “Nahid Sırrı Örik’in Romanların Toplumsal Cinsiyet Üzerine Bir İnceleme” başlıklı yüksek lisans tezimin bilimsel etik değerlere ve kurallara uygun, özgün bir çalışma olduğunu, aksinin tespit edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim.

Melek ATABEY

12/09/2019

ÖN SÖZ

Cumhuriyet Dönemi Türk edebiyatı yazarlarından biri olan Nahid Sırrı Örik, eser verdiği dönemlerde ilgi görmemiş, sıra dışı yazını sebebiyle arka planda kalmış yazarlarımızdan biridir. Nahid Sırrı'nın eserleri üzerine yazılmış yüksek lisans ve doktora çalışmalarının yanı sıra kitaplar da basılmıştır.

Dokuz Eylül Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde "Nahid Sırrı Örik'in Hayatı ve Eserleri Üzerinde Bir İnceleme" başlıklı yüksek lisans çalışması 1992 yılında Mehmet Demir tarafından yazılmıştır. Çalışma üç ana bölümden oluşur; yazarın hayatı ve edebi kişiliği, yapıtları ve yazarın eserlerinin bibliyografisi verilir.

Fırat Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde kaleme alınan "Nahid Sırrı Örik'in Hayatı-Edebi Şahsiyeti ve Eserleri" başlıklı yüksek lisans çalışması 1996 yılında Hasan Özçam tarafından yazılmıştır.

Bilkent Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde kaleme alınan "Nahid Sırrı Örik ve Kiskanmak" başlıklı yüksek lisans çalışması 2001 yılında Özge Soylu tarafından yazılmıştır. Eserin başkahramanı olan Seniha'nın kıskançlığı üzerinde psikanalitik eleştiri metoduyla incelenmiştir.

Özlem Kocabıyık da "Nahid Sırrı Örik'in Romanlarında ve Hikayelerinde Yapı ve Tema" başlıklı yüksek lisans çalışması hazırlamıştır. Bu çalışma üç ana bölümden oluşur; birinci bölümde yazarın hayatı, eserleri ve edebi şahsiyeti, ikinci ve üçüncü bölümlerde ise roman ve hikayelerinde konu, tema, kişiler, mekan, zaman, dil ve üslup yönleri incelenmiştir.

Doğu Akdeniz Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde "Nahid Sırrı Örik'in Romanlarında Aile" başlıklı yüksek lisans çalışması 2013 yılında Feyza Sayar tarafından kaleme alınmıştır. Çalışma altı bölümden oluşmaktadır; ilk bölümde Nahid Sırrı'nın hayatı ve eserleri, ikinci bölümde Türk edebiyatında aile konusunu işleyen romanlar, üçüncü bölümde olay örgüsü, dördüncü bölümde aile, beşinci bölümde evlilik ve son bölümde Nahid Sırrı da aile işlenmiştir.

Kırıkkale Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde "Nahid Sırrı Örik'in Romanlarında Bireyin Dramı ve Yapı" başlıklı yüksek lisans çalışması 2017 yılında Yasemin Yolay tarafından kaleme alınmıştır. Çalışma iki bölümden oluşmaktadır; ilk bölümde kavramsal çerçeve ile felsefi sınırlar çizilmiştir, ikinci bölümde romanlardaki başkahramanların dramları ele alınmıştır. Bilkent Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde "Nahid Sırrı Örik'in Romanlarında Narsist Entrikalar" başlıklı doktora çalışması 2009 yılında Hülya Dünder tarafından kaleme alınmıştır. Çalışma altı bölümden oluşmaktadır; birinci bölüm karakter ve insanlar, ikinci bölümde aşk ilişkileri, üçüncü bölümde aile ve çocuk ilişkileri, dördüncü bölümde narsisizm ve romanların anlam dünyası, beşinci bölüm entrikaların yapısı ve son bölüm Nahid Sırrı'nın edebi-psikolojik portresine doğru olarak işlenmiştir. 2006 yılında Ayfer Yılmaz "Nahid Sırrı Örik'in Hayatı-Sanatı-Eserleri" adlı kitap yayımlamıştır. Bu çalışmada yazarın hayatı, hikayeleri, romanları, oyunları, hatıraları, gezi yazıları, gazete ve dergilerdeki makalelerine yer verilmiştir. Yazar kendi döneminde kullanıldığı dil ve estetiğinin kalitesine uygun eserler verse de bu dönem edebiyatının arasında yer almamıştır. Kendine özgü karakter yaratımı, klasik konuları farklı biçimde sonlandırması ve Fransız yazınının etkisinde kalan kalemiyle aslında Cumhuriyet dönemi edebiyatında adı anılması gereken yazarlardan biridir. Yazar dilinin özgünlüğü ve kadınların toplumsal olaylarda aldıkları yeri değiştirmesiyle dikkat çekmiştir. Kimliğinin, aidiyetinin ve geçmişinin de birikimlerini kullanarak karakterlerini renklendirmiştir. Tüm karakterlerinde rol ve işlev değişikliğini farklı bir üslupla ele almıştır. Bu çalışmamızda yazarın hayatı, eserleri ve romanlarındaki karakterleri işleyiş biçimi ele alınmıştır. Bu meseleler, kadın ve erkek karakterlerinin toplumsal cinsiyet rolleri üzerinden değerlendirilecektir. Birinci bölümde Türk romanında toplumsal cinsiyet döneminin önemli yazarlarının başyapıtları kronolojik olarak ele alınmıştır. İkinci bölümde kadın ve erkek karakterlerin öne çıkan özellikleri alt başlıklar halinde ele alınmıştır. Çalışmada yazarın; *Yıldız Olmak Kolay Mı?* (1996), *Tersine Giden Yol* (2010), *Turnede Bir Artist Öldürüldü* (2011), *Kozmopolitler* (2012), *Gece Olmadan* (2012), *Kıskanmak* (2016), *Sultan Hamid Düşerken* (2017) ele alınmıştır. Tez çalışmamda yardımını, anlayışını ve kaynak önerileriyle ilgisini esirgemeyen tez danışmanım Doç. Dr. Haluk Öner'e teşekkür ederim. Bu zorlu süreçte bana güvenen ve her zaman yanımda olan aileme de çok teşekkür ederim.

Melek ATABEY

Bartın, 2019

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

NAHİD SIRRİ ÖRİK'İN ROMANLARINDA TOPLUMSAL CİNSİYET ÜZERİNE BİR İNCELEME

Melek ATABEY

Bartın Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı : Doç. Dr. Haluk ÖNER

Bartın-2018, Sayfa:XII+141.

Nahid Sırrı Örik, Cumhuriyet Dönemi Türk edebiyatının en önemli yazarlarından biridir. Romanlarında kullandığı sıra dışı kadın ve erkek karakterlerle ön plana çıkmıştır. Türk toplumunun genelinde bilinen kadın ve erkek karakter tasvirlerini bir adım ileri götürmüştür. Kadın ve erkek tasvirleri kimi zaman yer değiştirmiştir. Bu çalışmada bilinen toplumsal cinsiyet rollerinin değişimi romanlardaki kadın ve erkek karakterler üzerinden ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Nahid Sırrı Örik; Kadın ve Erkek; Toplumsal Cinsiyet

ABSTRACT

M.Sc.Thesis

A REVIEW OF GENDER IN NAHİD SIRRI ÖRİK'S NOVELS

Melek ATABEY

Bartın University

Institute of Social Sciences

Turkish Language and Literature Department

Thesis Adviser: Doç. Dr. Haluk ÖNER

Bartın-2019, Page: XIV + 141

Nahid Sırrı Örik is one of the most important authors of Turkish Literature in Republican Era. He comes into prominence with the unusual female and male characters used in his novels. He takes forward the general understanding of depiction of male and female characters throughout Turkish society on step further. Sometimes the depiction of the female and male characters are replaced in his novels. In this study, the change of generally known gender roles will be discussed through the male and female characters in the novels.

Key Words; Nahid Sırrı Örik; woman and man; gender roles

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY.....	iii
BEYANNAME.....	iv
ÖN SÖZ.....	v
ÖZET.....	vi
ABSTRACT.....	vii
İÇİNDEKİLER.....	viii
KISALTMALAR.....	ix
GİRİŞ.....	1
Türk Edebiyatında Toplumsal Cinsiyet.....	1
1. NAHİD SIRRI ÖRİK'İN HAYATI VE SANATI.....	7
2. NAHİD SIRRI ÖRİK'İN ROMANLARINDA KADIN VE ERKEK KARAKTERLER.....	11
2.1. Kadın Karakterler ve Özellikleri.....	11
2.1.1.Kıskanç Kadın Karakterler.....	11
2.1.2.Çirkin Kadın Karakterler.....	16
2.1.3.Çapkın Kadın Karakterler.....	19
2.1.4.Güçlü Kadın Karakterler.....	22
2.1.5.Güzel Kadın Karakterler.....	27
2.1.6.Masum Kadın Karakterler.....	35
2.2.Erkek Karakterler ve Özellikleri	36
2.2.1.Güzel Erkek Karakterler	36
2.2.2.Çapkın Erkek Karakterler.....	39
2.2.3.Duygusal Erkek Karakterler	41

2.2.4.Aciz Erkek Karakterler	43
2.2.5.Masum Erkek Karakterler	48
SONUÇ.....	52
KAYNAKÇA	54
ÖZGEÇMİŞ	58

KISALTMALAR

YOKM	: Yıldız Olmak Kolay Mı?
SHD	: Sultan Hamid Düşerken
TBAÖ	: Turnede Bir Artist Öldürüldü
TGY	: Tersine Giden Yol
GO	: Gece Olmadan
KI	: Kıskanmak
KO	: Kozmopolitler
Ed.	: Editör

GİRİŞ

Türk Edebiyatında Toplumsal Cinsiyet

1808-1839 yılları arasında hüküm süren II. Mahmut, Tanzimat Fermanı ile Osmanlı İmparatorluğu'nda modernleşme sürecini başlatmıştır. On yedinci ve on sekizinci yüzyıldaki modernleşme hareketleri daha çok teknolojik ve askeri alanlarında yapılırken; on dokuzuncu yüzyıl modernleşme hareketleri kültürel, sosyolojik, geleneksel toplum yapısı ve değerlerine kadar uzanmıştır.

Aile ve kadın kavramları bu dönemden sonra yazarlar tarafından işlenen başlıca konulardan biri olmuştur. Kadının geleneksel Türk toplumundaki yeri, İslamiyet ile şekillenen Arap kültürünün etkisinden sonrasındaki ve Batı kültürünün etkisinden sonrasındaki yeri, erkek yazarlar tarafından birçok farklı kadın tiplmeleriyle ele alınmıştır.

Ataerkil bir toplumun edebiyatı, erkeklerin hegemonyasında olduğu için eril bir dile sahiptir. Türk edebiyatı başlangıcından günümüze kadar eril bir dille yazılmıştır. Tanzimat'tan önce erkek yazarlar, erkeklerin kahramanlıklarını, imkânsız aşklarını ve yenilgileri anlatılır. Kadın yazara ve gerçek kadın karakterlere Tanzimat döneminden sonra rastlarız. Tanzimat döneminde kadın artık gerçek kimliği ile eserlerde yerini alır. Kadınların yer alma biçimleri sosyal durumlarına göre belirli başlıklar altına toplanabilir.

“İnsan hakları içerisinde kadının belirtilmesi 180 yıl, hukuki başlangıcı da 40 yıl önce Birleşmiş Milletler sözleşmesiyle olmuştur. Türkiye'de ise kadınların hak arayışı Osmanlı'nın son dönemlerine kadar gider. Şemsettin Sami, kadınların eğitimine önem vermiş, Tevfik Fikret, kadın haklarını insan haklarının içinde tanımlamıştır. Fikret ve Sami gibi aydınlar kadın- erkek ilişkilerinde reform istemişlerdir. Ancak gelenekçiler karşı çıkmıştır. 2. Meşrutiyet'ten sonra kadın dergileri çıkmaya başlıyor, 1. Dünya Savaşı'nda kadınların iş hayatına katılımı artıyor, dernek örgütlenmeleri ortaya çıkıyor. Kadın hareketi hep kentli orta üst sınıf olagelmiş.” (Şimga, 2019)

1800'lü yılların başında Osmanlı Devleti'nde Batı'daki gelişmeler ışığında yapısal değişimler gerçekleşmiştir. Kadınlar adına yapılan en önemli değişim eğitim olmuştur.

“Tanzimat'ın belki en büyük başarısı, 1862'den itibaren kız öğrencilerin ortaöğretim görmelerini başlatması olmuştur. Kızların eskiden beri mahalle okullarında okuması gelenek olduğu halde, bunun ötesinde eğitim görmeleri düşüncesi gerçekte çok cesaretli bir fikirdi. Tanzimat döneminde kızlar için dikiş evi gibi ev işlerini öğreten sanat okulları ve rüştiyeler açıldığı gibi, kız öğretmen yetiştirecek okullar da açıldı. Ancak bunların bütün imparatorluk bölgelerinde başladığını sanmayalım. En çok İstanbul'da ve bir iki vilâyette ağır bir tempo ile de olsa bu yolun açılması Tanzimat'ın bir başarısıdır.” (Berkes, 2015: 231).

Okullarda aktif bir eğitim hayatından geçen bu Osmanlı kızları ilerleyen yıllarında basında yer almışlardır. İlk olarak kadın ve çocuk dergilerinde aktif rol oynayan bu kadınlar hem dünyadaki hem de Osmanlı topraklarındaki kadınların yakından izleyicileri olmuşlardır.

II. Abdülhamit döneminde yayımlanan bu dergiler, dönemdeki diğer dergiler gibi kontrol altındadır. Bu dergilerde kadınlardan, ataerkil yapıda ve dini değerleri ön planda tutan Osmanlı toplumuna faydalı olmak için eğitimini, çocuk yetiştirmede kullanmaları beklenir.

Yayın tarihi açısından ilk kadın dergisi *Terakki-i Muhadderat* olsa da içeriğinin kadın eğitimi için hazırlan ilk dergi *Ayine* olarak bilinir. Kadının eşine itaat etmesi evini idare etmesi ve çocuğunu yetiştirmesi gerektiğine dair tezli yazılar oluşur. Bu tezli dergilerde bir Osmanlı kadınının iyi bir eş ve anne olma kavramlarına değinilir. Bu dergiler, kadının bireysel sanatsal zevkini yansıtabildiği alan olarak değerlendirilmez.

Eril bir dille anlatılan kadın karakterler erkek yazarın istediği gibi şekillenir. Kadın; anne, kız, gelin, eş rolleriyle hep iyi veya kötü olmak zorundadır. Gelişmemiş eril dil bunu belirlerken; kadın yazarlar da bir süre bu eril dili kullanmıştır. Halide Edip Adivar da ilk romanlarında bu eril dili kullanmıştır. Bu dili tercih etme nedeni okurun güvenini kazanma endişesidir. (Parla, Irzık, 2017:163)

“Genel roman örneklerini peş peşe okuduğumuzda -herhangi bir sıra gözetmek şart değildir- bunları, aşk, tutku, nefret; ihanet, intikam, cinayet; yenilgi, delilik, vahşet gibi sözcüklerden imge, tema ve olay örgüsü türetme çabalarının ürünleri olarak görürüz. Anlatıcılar ve karakterler, tipik olarak, çok özel sıklara sahiptirler; derin acılar çeker, benzersiz trajediler yaşarlar. “Şeytanla iş birliği” ve “günaha davet” gibi temalar bile özgürlük vaadinden, başkaldırı ahlakından soyutlanmış, yığın kültürüne, tabloid ahlakına mal olmuş, mazmunlaşmış halleriyle sunulur. Bu çabalara, “aşk ölümdür”, “roman cinayettir”, “romancı tanrıdır”, “kadın orospudur”, “kadın rahibedir” gibi klişeler de eklenince romancının ilk bakışta kişisel gibi görünen genel mitolojiyle karşı karşıya bulunduğumuzu anlarız.” (Parla, Irzık, 2017:230)

Türk okurunun Avrupaî romanla karşılaştığı 1872 yılından yani Türk romanını doğduğu Tanzimat döneminden beri, başta eş seçme hürriyeti olmak üzere kadın hakları, kadınla ilgili meseleler ve kadının toplumda yer alması ve ona değer verilmesi gerektiği düşüncesi tema olarak romanımızda işlenmiştir.

Romancılarımız kadının kapatılıp birtakım haklarının ve hürriyetlerinin elinden alınmasını eserlerine bir sorun olarak yansıtarak onları tekrar topluma kazandırmayı amaçlar. Tanzimat romanıyla başlayan bu anlayış, “eğitim hakkı, çok evliliğin reddi, sokağa çıkabilme hakkı, eğlence yerlerine gidebilme hakkı, çalışma hakkı, çarşafsız ve peçesiz giyinme hakkı, boşanma hakkı, kocasını seçme hakkı, haremlik-selamlık uygulamasının kaldırılması, örgütlenme hakkı, siyasete girme hakkı gibi hakları içine alıp genişleyerek Cumhuriyet dönemine kadar gelmiştir” (Gülendam 2006: 26)

Tanzimat dönemi Türk romanında kadın kahramanlar, Doğulu bir kadının zorunlu mekanı olan evi ile yetinmektedir. Sosyal hayatta aktif olarak yer almasının bir bedeli olduğu için bir Osmanlı kadını sosyal yaşama dâhil edilmez. Sosyal yaşama dâhil olan kadın da Batılı tarzda yaşayan kötü kadındır. Osmanlı kadını saflık ve masumiyetle ifade edilirken Batılı tarzda yaşayan kadınlar da serbest ve sınırsızlıkla ifade edilir.

Tanzimat dönemi tezli romanın en önemli temsilcilerinden biri olan Ahmet Mithat Efendi'nin *Felsefe-i Zenan* (1870) adlı eseri bu dönemin kadın karakterlerini özetleyen bir romandır. Romanda Akile ve Zekiye adlı iki kadın karakterin iki karşıt yaşamlarına yer verilir. Akile erkeklerle ve evlilikle ilgili feminist düşüncelere sahiptir. Zekiye ise zayıf karakterli biriyle evlenir ve kocası onu bir cariye ile aldatır, sonunda vereme yakalanır.

Samipaşazade Sezai'nin *Sergüzeşt* (1889) adlı eserinde bir esir kadının dramını anlatır. Kafkas esir kadının, hür bir erkek olan Celal Bey'le evlenmesine engel olan toplumsal sınıf anlayışı, Dilber'in intiharına sebep olur. Kadının masum, uysal ve kurban tiplerini uygun olarak yer verilmesi toplumsal cinsiyet algısının bir sonucudur.

Dönemin tezli roman yazarlarından biri olan Namık Kemal'in *İntibah* (1876) adlı eserinde de hemen hemen aynı türde kadın karakterlere yer verilir. Mahpeyker para avcısı yozlaşmış bir kadın iken; Dilaşub iyi huylu, namuslu ve fedakâr kadındır. Namık Kemal, Mahpeyker'i kötü kadın başlığı altına yerleştirmiştir. Türk yazınında ilk kez kendine özgü karakteri, sosyal durumu ve detaylı bir şekilde duygularının anlatımına yer vererek bir kadın tipi ortaya çıkmıştır. (Dino, 2008: 83)

Genellikle Müslüman-Türk kadın karakteri masum, saf ve iyi özelliklerle anlatılırken; gayrimüslim kadın karakteri hafif meşrep ve kötü özellikleriyle tanıtılır.

Servet-i Fünûn döneminde kadın karakterler içe kapanık, bencil ve histeriktirler. Batılılaşan toplumun kadınları da rahat ve bireysel bir hayat tercih etmiştir. Tanzimat döneminde eğitilen, iyi kadın olması istenen ve namuslu olması istenen kadın karakterler, bu dönemde yazarların kontrolleri altında değildir. Tanzimat dönemindeki kadınların cariye olarak gittiği evin erkeğine aşık olan Dilaşub ve Sırrıcemal gibi kadınların yerini, seçtikleri erkeklere bile aşık olmayan Bihter ve Suat alır. (Çoban, 2012:14) Servet-i Fünun döneminin önemli sanatçılarından biri olan Halit Ziya, *Aşk-ı Memnu* (1900) adlı eserinde Bihter karakteri, yasak aşkıdan ötürü suçlu psikolojisine sokulmaz. Zengin ve yaşlı bir erkekle evli olan Bihter, şehvetinin esiri olan annesi gibi eşini aldatır. Ekonomik ve sosyal açıdan güçlenen kadın şehvetinin esiri olup kendi sonunu hazırlar. Psikolojik bunalımı elde ettiği maddi güce ve iktidara rağmen saplantılı bir yasak aşkın yüzünden Bihter'i intihara sürükler.

Servet-i Fünun döneminin bir diğer önemli sanatçılarından olan Mehmet Rauf, *Eylül* (1901) adlı eserinde Suat karakterini, Süreyya ile Necip arasında kalışını işler. Severe evlendiği Süreyya'yı Necip'le aldatır. Tanzimat döneminin kadın karakterleri cinsel kimliği ile anlatılırken; Süreyya karakteriyle kadının entelektüel kimliği anlatılır. Kadının elde ettiği bu kimlik toplumsal cinsiyet algısında sıyrıldığını göstermez. (Zaman, 15 Aralık 2010.) Eril bir dile sahip olan Mehmet Rauf, eserin sonunda Suat'ın cezasını ölümle verir.

Tanzimat dönemi romanında gayrimüslim kadınlar kötü roldeyken; Servet-i Fünun'da Müslüman kadınlar kötü roldedir. Zorla evlendirilen, sürgün edilen, istismar edilen cariyeler ve Müslüman kadınların mutsuzlukları erkek karakterler iken; modern Müslüman, şehvetinin esiri ve özgür kadınların mutsuzlukları kendileri yüzündedir. (Çoban, 2012:28) Tanzimat dönemi romanının erkek karakterleri mirasyedi, yanlış Batılılaşan ve kadınların üzerinde söz hakları bulunan roldedir. Servet-i Fünun dönemi romanının erkek karakterleri ise pasiftir. Kadının birey olma isteği erkeğin iktidar sahasını daraltmıştır.

Milli Edebiyat döneminin eril dilini kullanan kadın yazarları arasında en önemlilerinden biri olan Halide Edip, *Seviyye Talip* (1910) adlı eserinde Macide ve Seviyye karakterleriyle dönemin iki farklı kadını anlatır. Macide'nin kadınsı, uysal ve iyi bir anne olma özellikleri ön plana çıkarılırken; Seviyye'nin ise güzellik, cesaret, kültür ve modern bir kadın olma özellikleri ön plana çıkarılır. Fahir iki kadın arasındaki bu farkları düşünüp evliliğinde derin bir çatlağa sebep verir.

Seviyye'nin bir başka erkeği sevmesini hazmedemez ve ona tecavüz ederek aşağılık kompleksini bir kadının onurunu çığneyerek sergiler. Vatan için canını vererek bu suçluluk duygusunu hafifletmeye çalışır. Eşi Macide de oğluna babasının ayıbını söylemeyerek tıpkı babası gibi şehit olması gerektiğini söyler. Halide Edip'in romanlarında kadın karakterler idealist ve yarı-ütopist yanlarıyla ön plana çıkarılır. *Yeni Turan* (1912) adlı eserin merkezi kişisi olan Kaya, bir kadının feminen özellikleri atılıp, maskülen özelliği üzerinde pek zoraki taşımadığını gösterir. Kaya, İstanbul kadınlarını işsiz, amaçsız, milliyetsiz ve modanın kölesi birer kuklalar olarak görür. Kendisi ise diğer Yeni Turan üyeleri gibi sade kıyafetli ve idealist bir kadındır. Bu ayırım yapılırken kadının erkeksi tavırları, yüksek idealleri, kaba yaşam şartlarındaki hayatı ve giyim kuşamıyla maskülen özelliğinin altını çizmiştir. Halide Edip'in romanlarında toplumsal cinsiyet algısı sadece kadın karakterleri üzerinden işlenmez. Erkek karakterlerin cahilliği, erkeklik iktidarlarını elde tutmadaki beceriksizlikleri ve duygusal zaafı yönünden "kutsal cins" kavramının ilga edilişi işlenir.

Tanzimat dönemi romanında karşımıza çıkan Doğulu- Batılı karşıtlığı sadece karakterler üzerinde kalmıştır. Cumhuriyet döneminde bu karakterlerin düşünce dünyası genişlemiştir ve idealist karakterler karşısında Batılılaşmanın getirdiği sancıları yaşayan ve geleneksel değerlere bağlı mistisizm ve İslamcılığı savunanlar da vardır.

Döneminin ve Türk edebiyatının en önemli sanatçılarından biri olan Ahmet Hamdi Tanpınar entelektüel kalemıyla kadına farklı bakış açısıyla yaklaşan yazarlardandır. *Huzur*'un (1949) Nuran'ı çevresine, ailesine, gelenek ve göreneklere aykırı duran bir kadın karakterdir. Cumhuriyet kadını eğitim dünyasında yer alan, yaşamı boyunca büyük mücadelelere göğüs geren, gerektiğinde erkeklerle birlikte savaş meydanlarında bulunan kadındır. Bu özelliklerinden dolayı "iyi kadınlar" sıfatına layıktırlar.

Cumhuriyet döneminin önemli yazarlarından olan Reşat Nuri Güntekin, *Çalılıkusu* (1923) adlı eserinde Feride karakteriyle Cumhuriyet rejiminin olumlu, sosyal ve topluma hizmet eden bir kadın öğretmen profilini çizer. Eğitim hakkını elde eden ve sonrasında idealist bir öğretmen olan kadın, aydın ve rol model bir kadındır. Cumhuriyet dönemi aydın kadın karakteri, ev kadınının yerini almıştır. (Şeker, 2017:647)

Yakup Kadri Karaosmanoğlu *Ankara* (1934) adlı eserinde ideal kadın karakter oluşturmasında Selma Hanım'ı ele almıştır. Cumhuriyet rejiminin aydın ve özgür kadın karakteri Yakup Kadri'nin bu eserinde özgürlük alanı ve aydın kimliği sınırlandırılmıştır.

Ahlaki açıdan bireyleşen kadın karakterler Yakup Kadri ile tekrardan bir erkeğe bağımlı kılınmıştır. İdeal –bizce ütopyik- kadın eşine sadık, fakat eşinden sadakati beklemeyen, aşkı ve vatanı için her şeyi yapan, modernleşmeye çalışan, halkla kaynaşabilen, aykırı düşmeyen, anlamsız hürriyet istemeyen, erkeğe muhtaç olmadan ve ondan hiçbir yardım almaksızın hayatını devam ettirebilen kadındır. (Sancar, 2014:140)

Cumhuriyet dönemi önemli yazarlarından biri olan Peyami Safa romanlarında Doğu-Batı, kararlı-kararsız, maddi-manevi, kadın-erkek gibi ikilikler temelinde ürünler verir. *Fatih-i Harbiye* (1931) adlı eserinde Neriman karakteri Doğu-Batı çatışması arasında kalmış bir kadın karakteridir.

Doğu toplumunun gelenekselliğinin karşısında Batı toplumunun bayağılığını karşılaştırarak kadının Doğu toplumunda daha değerli olduğunu göstermeyi amaçlamıştır. Peyami Safa, Bireyselleşen erkek ve özgürleşen kadının çelişkilerini ve tereddütlerini sonunda ait olduğu topluma olan dönüşüyle çözüme kavuşturur. Tanzimat dönemindeki kadının salt iyisi, Servet-i Fünûn dönemindeki salt kötünün yerine bırakır.

Türk edebiyatında roman başlarda, halkın eğitimini, bilinçlenmesini, doğru biçimde modernleşmesini gerçekleştirmeyi kendine amaç edinmiştir. Kadının eğitimi öncelikli olup ve sürekli olmuştur. Erkek karakterleri idealize karakterler haline getirme gibi bir dertleri olmayan eril dile sahip yazarlar kadın karakterler üzerine yoğunlaşmıştır.

Nahid Sırrı'nın ideal kadın veya ideal erkek karakter oluşturma gibi bir amacı yoktur. Kadın ve erkek karakterlerini idealize etmez. Diğer karakterlere yapılan kötülükleri cezasız bırakmaz. Kadın ve erkek karakterlerin anlatımı yapılırken ütopyik tasvirler kullanmaz. Gerçekçi ve kötücül olan kadın ve erkek karakterlerini, toplumsal cinsiyetleri üzerinden idealize edilip veya eleştirilmez.

1. NAHİD SIRRI ÖRİK'İN HAYATI VE SANATI

Yazar 1895'te İstanbul'da doğmuş, 1960'ta İstanbul'da vefat etmiştir. Oltulu Örikoğulları ailesindedir. Dedesi Ahmet Nafiz Paşa divan sahibi bir şairdir. Babası II. Abdülhamit dönemi Maarif Nezareti mektupçularından, Mabeyin mütercimi ve Hukuk fakültesi öğretmeni Örikağasızade Sırrı Bey'dir.

Özel hocalarla ve Fransız eğitimcilerle öğrenim görmüştür. II. Meşrutiyet'ten sonra Galatasaray Lisesi'ne kayıt olur fakat eğitimini tamamlayamaz.

Babasının çevresi sayesinde hukuk, edebiyat ve tarihe dair birçok şey öğrenmiştir. Babasının sefaret katipliği mesleği sayesinde Paris, Roma, Tiflis, Viyana, Berlin ve Kopenhag gibi belli başlı Avrupa şehirlerine gitmişlerdir. Bu şehirlerde toplamda on üç yıl kalmıştır. M. Kayahan Özgül bu yurtdışı macerasını şöyle anlatmaktadır:

“Eskiden, ordunun asker ihtiyacı taşradan karşılanırken, ilk defa I. Dünya Savaşı'nda İstanbul'dan da asker alındı. Şehrin varlıklı ailelerinden imkân ve fırsat bulanlar oğullarını eğitim bahanesiyle yurtdışına gönderirken uygun şartları yakalayamayanların hayta oğulları da Darülfünun'u tıka basa doldurdular. İstanbul harbe yoksul ailelerin yufka oğullarını gönderdi. Nahid Sırrı ise papalık nezdinde sefir tayin edilen babasıyla birlikte Roma'ya giderek cepheye yollanmaktan kurtuldu. 1915-1928 yılları arasında Tiflis, Berlin, Paris, Viyana, Kopenhag gibi başkentlerde yaşadı. Okuyarak ve gezerek görgüsünü artırdı.” (Özgül, 2009: 9-10).

Nahid Sırrı Ankara'da Maarif Vekaleti'nde çevirmen olarak çalışmıştır. *Cumhuriyet, Tan, Tanin, Milliyet, Hayat, Muhit, Varlık, Aydabir, Tarihte Bu Ay* gibi dergi ve gazetelerde öykü, roman, gezi yazıları, deneme, sanat ve edebiyat eleştirileri yayımlanmıştır.

Nahid Sırrı, edebiyat tarihinde öykü ve roman yazarı olarak bilinse de tiyatro, anı ve inceleme türlerinde de birçok eserler vermiştir.

İlk öykü denemesi olan “Zeyneb, la Courtisane” adlı eser 1927'de Paris'te *Les Oeuvres Libres* dergisinde yayımlanır. Öykü ve romanlarında geçmişinde tanık olduğu unutulmaya yüz tutmuş gelenek ve görenekler ile Batılılaşma sürecindeki zengin tabakanın çöküşünü ele almıştır. II. Abdülhamit dönemi ve II. Meşrutiyet dönemi sonrası ve Cumhuriyet'in ilk dönemlerinde yaşanan önemli olaylar ve bu olaylar içindeki insanlar, eserlerinin başlıca konusunu oluşturur.

Eserlerinde geleneklerin bitişine olan hüznünü görürüz. Abdülhak Şinasi Hisar'la benzeşen bu yönü, onu nostaljiyi bugünün gerçeğiyle yüzleştirmesiyle Hisar'dan ayırır. Eserlerinde geçen olaylara ve kahramanlarına uygun, biraz eski ve uzun cümleler kuran Nahit Sırrı'nın üslubu için "konak Türkçesi" deyimini de kullanılmıştır. Gezi yazılarına konu olan yerlerin tarihi ve coğrafi özelliklerin üzerinde durması dikkat çeker.

Eserlerinin başkahramanı İstanbul beyefendileridir. Bu nahif ve kibar kahramanlarının yanında toplumun hemen hemen her kesiminden özgün karakterler de görülür. Farklı tabakadan insanların haksızlıklara karşı isyanını, hayat tarzlarını ve dramlarını anlatır. Fransızcaya olan ilgisinden dolayı Türk edebiyatına yaklaşık yirmi eser çevirmiştir.

Edebiyatın neredeyse her türünde eser vermiştir fakat bunların çoğu gazetelerde tefrika halinde kalmıştır. Bu denli çalışkan ve "resimden müzik eleştirisine, tiyatrodan sinemaya, müzelerden sergilere, müzayedelerden at yarışlarına, kahvelerden lokantalara, İstanbul'dan Kayseri'ye, yalılardan çarşılara, yangınlardan ulaşım, kedilerden çocuklara, Türk edebiyatından Batı edebiyatına her konuda" (Çeri, 2007: 15) yazmış olan Nahid Sırrı'nın hak ettiği yere bu kadar geç kavuşmasının asıl nedeni olarak eserlerini külliyat halinde yayımlamaması gösterilir.

Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatının önemli yazarlarından biri olmasına rağmen eserleri 1990'a kadar kitaplaştırılmamıştır. Ahmet Oktay ile Orhan Koçak'ın mektuplarında ve Örik'in 1930'lardan 1980'lere kadar ilgi görmemesinin nedenlerini yazmışlardır. "Nahit Sırrı Nerede Unutuldu?" adlı yazısında Orhan Koçak'ın da belirttiği gibi, ne Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Edebiyat Üzerine Makaleler*'inde ne Berna Moran'ın edebiyat tarihi eserlerinde ne de Fethi Naci'nin eserlerinde yazarın adı geçer. Yazar sadece Tahir Alangu, antolojisinde yer alır. Alangu, Nahit Sırrı'yı anlattığı için neredeyse özür dilemiştir. Alangu, *Cumhuriyetten Sonra Hikâye ve Roman* adlı eserinde Nahit Sırrı'nın hayatı ve eserleri üzerinde kısaca bilgi verip bu eserler hakkında fikirlerini kısaca belirttikten sonra yazısının sonunda yazara yer vermiştir:

"Nahit Sırrı gibi yazarlarda gördüğümüz "İstanbul Şivesi'nden artık kesin şekilde "Türkiye Türkçesi"ne doğru gittiğimiz görülüyor. Nahit Sırrı ve eserleri ise, bu güçlü akışa karşı koyamadığı halde, bıraktığımız eski değerlerin güzelliklerini bize yine de duyuruyor. Onun bu antolojiye alınışının sebebi, bu hatırlatmayı bir savunma, bir direnme haline getirmeden yapmağı becermesidir." (Alangu, 1968: 245)

Bu dönemde Ankara'da bulunan yazar, babasının ölümünden sonra İstanbul'a döner. Örik, gazete ve dergilerde yazılar, hikâye ve romanlar yayımlayarak geçinir. Gazeteci olarak Karadeniz, Marmara çevresi, Trakya ve İzmir civarı, Kayseri'ye kadar İç Anadolu'yu dolaşma imkânı bulur. (Alangu, 1968: 239) Yazarımız üretken yaşamının ardında 18 Ocak 1960'da İstanbul'da vefat eder.

ESERLERİ

Öyküleri; *Kırmızı ve Siyah*, (İst., 1929), *San'atkarlar*, (İst., 1932), *Eski Resimler*, (Ank., 1933), *Colere de Sultan*, (İst., 1933), *Eve Düşen Yıldırım*, (İst., 1934), *San'atkarlar ve Bütün Hikayeler I*, (İst., 1979)

Romanları; *Kıskanmak*, (İst., 1946) adlı eser, yazarın hayatta iken yayımlanan ilk eseridir. *Tan* gazetesinde 1937 yılında *Kıskançlık* adıyla tefrika edilmiştir. Fakat eser, 1946 yılında *Kıskanmak* adıyla kitaplaştırılır.

Yıldız Olmak Kolay mı?, (İst., 1944) adlı eser, yazarın ikinci romanıdır. *Tanin* gazetesinde 1944 yılında tefrika edilmiştir.

Tersine Giden Yol, (İst., 1948) adlı eser, yazarın üçüncü romanıdır. *Tasvir-i Efkar* gazetesinde 1948 yılında tefrika edilmiştir.

Gece Olmadan, (İst., 1951) adlı eser, yazarın dördüncü romanıdır. *Son Telgraf* gazetesinde 1951 yılında tefrika edilmiştir.

Sultan Hamid Düşerken, (İst., 1957) adlı eser, yazarın beşinci ve en bilindik romanıdır. Diğer romanlarından farklı olarak tefrika edilmemiştir. Kanaat Yayınları'ndan 1957 yılında yayımlanmıştır.

Turnede Bir Artist Öldürüldü, (İst., 1995) adlı eser, 1958 yılında *Vatan* gazetesinde tefrika edilmiştir. Metin Martı tarafından 1995 yılında Arma Yayınları'nda yayımlanır.

Kozmopolitler, (İst., 2012) adlı eser, 1940 yılında *Vatan* gazetesinde tefrika edilmiştir.

Oyunları; *Sönmeyen Ateş*, (Ank., 1933), *Muharrir*, (Ank., 1934), *Oyuncular*, (İst., 1938), *Bütün Oyunları*, (İst., 1997)

Gezi; *Anadolu: Yol Notları*, (İst., 1939), *Bir Edirne Seyahatnamesi*, (Ank., 1941), *Kayseri, Kırşehir, Kastamonu*, (İst.,1955)

Deneme-Eleştiri; *Edebiyat ve Sanat Bahisleri* (Ank., 1932), *Roman ve Hikaye Hakkında Bir Kalem Denemesi*, (Ank., 1933), *Hayat ile Kitaplar, Yüz Elli Yılın Türk Meşhurları Ansiklopedisi*, (1953.)

Tarih; *Tarihi Çehreler Etrafında*, (Ank., 1933)

Anı; *Eski Zaman Kadınları Arasında*, (İst., 1958)

Çeviri; *Avrupa ve Fransız İhtilali*, (1949), *Journal, Aziyade*, (1940), *Bezgin Kadınlar*, (1947), *Aziyade*, (1939), *İsveç Kralı XIII'nci Şarl'ın Tarihi*, (1939), *XIV. Louis Asrı* (1944)

2. NAHİD SIRRI ÖRİK'İN ROMANLARINDA KADIN VE ERKEK KARAKTERLERİ

2.1. Kadın Karakterler ve Özellikleri

2.1.1. Kıskanç Kadın Karakterler

Seniha: *Kıskanmak* adlı romanın merkezi kişisi Seniha'dır. *Sultan Hamid Düşerken* romanıyla tanınan Nahid Sırrı'nın "kıskançlık" kavramı üzerine yazdığı ve belki de dünyada başkahramanı "negatif" olan tek romandır. (Ed.)

Seniha, otuz dokuzunu devirmiş, evde kalmış, çirkin ve kıskanç biridir. Zayıf, esmer, yüzü sert ve siyah tüylerle kaplı, iri ve siyah gözleri vardır. Halit'le ilgili olumlu herhangi bir olayda buz kesilerek vampire (Türkeş, 2011:12) dönerdi.

Seniha abisinin ulaşabildiği eğitim imkanına hiçbir zaman ulaşamamıştır. Seniha'nın sadece ilkökul diploması vardır. Eğitimi ailesi tarafından engellenmiş olsa da kendini geliştirmiştir. Günlük gazete okuma alışkanlığı, kitap okuma alışkanlığı, kendi çabalarıyla bir dili öğrenmesi başkahramanın akıllı ve zeki profilini oluşturmaktadır.

“Seniha ciddi ve zeki bir kadındı. Anası ile babası tahsili ile hemen hiç meşgul olmadıkları halde en çok kendi kendine okuyup çalışarak birçok şey öğrenmiş, hatta basit bir muhasebeyi idare edebilecek kadar Fransızca elde etmiştir.” (KI, 2016:76)

Seniha kıskançlığının ortaya çıkış zamanlarını çocukluk yıllarına dayandırır. Çevresindekiler, kendisine "kara kuru, çirkin" sıfatlarını kullanırken, abisini "beyaz, sarı saçlı ve mavi gözlü" olduğu için okşarlar. Çocukluk zamanlarında başlayan çirkinlik duygusu onu dışarıya kapalı ve soğuk olmaya iter. Bu kıskançlığın sebebi olan soğukluk ve kapalılık kendi cinsine ait nice kadınlık duygusunun üzerinin örtülmesine dahi sebep olmuştur.

Abisiyle arasının açık olmasının sebebi sadece çirkin olması değildir. Eğitim hakkının ailesi tarafından elinden alınışı, abisinin yurtdışı eğitimi için çeyizlerinin satılması, taliplerinin masraf sebebiyle reddedilmesi bu kıskançlık duygusunu daha da körükleyen sebepler olmuştur. Hayatını tüm aşamalarında ailesinin abisine dair ilgisini kıskanmış fakat isyan ve itiraz etmemiştir.

Seniha'nın ailesi tarafından evlendirilmeyişi, abisinin geleceğinin daha çok önemsenmesi ve bir kadın olduğu için cinsi arzularının görmezlikten gelindiğini gösterir. Abisi Beyoğlu gecelerinde kadınlarla birlikte olurken Seniha evde kitap okur ve abisini bekler. Abisi dışa dönük yetiştirilirken Seniha ise hayata karşı kapalı kutudur. Böyle olmasında ailesinin Seniha'yı yetiştirme tarzının etkisi de vardır.

“Çağdaş terminolojide, ruhsal yapılar arasındaki temel ayrım “erkeklerde saldırganlık” ve “kadınlarda edilginlik” çizgisi üzerinde yürütülmektedir. Bütün diğer ruhsal oluşumlar, bunlara koşut olarak yorumlanmaktadır. Eğer saldırganlık, yönetici sınıfın bir özelliği ise, buna koşut olarak yönetilen sınıfın özelliği de boyun eğme biçiminde belirlenmektedir. Bu mantık yapısının dayandığı tek umut ise “doğa”nın beklenmedik bir biçimde tüm olumsuzlukları yıkıp ataerkil sistemi ussallaştıracağına bel bağlamaktır. Burada göz önünde tutulması gereken önemli bir nokta, ataerkil düzende norm işlevinin düşüncesizce erkeğe bağlanmış olmasıdır. Böyle olmasaydı, “dişi” davranışının etken “erkek” davranışının “aşırı etken” ya da “aşırı saldırgan” olduğundan söz edilebilirdi.” (Millet, 2011:58)

Sessizlik Seniha'nın en önemli silahıdır. Yapılan her haksızlığa karşı sessiz kalması daha büyük intikam alma arzusunu pekiştirir. Seniha, sessizlik büyüsünü yapıp abisinin kahrolmasını bekler. Bu bekleyişini de gizlemek için asla istekli görünmez. Aksine abisine ve gelinine iyilik yaparak bu kötülüğün ondan geldiğini anlamamalarını sağlar. Abisi Halit rahatsızlandığında ona sabahlara kadar hizmet eder. Mükerrerem de rahatsızlandığında hizmet eder. Evin hanımlığını üstlenip evde ikilik çıkarmaz.

Kadınlar arasındaki iktidar mücadelesine Seniha ile Mükerrerem'i örnek gösteremeyiz. Bu mücadelede Seniha'nın karşısında erkek kardeşi vardır. Seniha sessiz bir şekilde bu mücadeleyi sürdürürken Mükerrerem'le hiçbir şekilde bu iktidar mücadelesine girmez.

Seniha kıskançlığını saklayabilmek için Halit'le ve Mükerrerem'le pek yakın ilişki kurmaz. Yemekte, sofada, davetlerde ve önemli konular hakkında “evet” ya da “hayır” diyerek iletişimini devam ettirir. Yalnız başına geçirdiği vakitlerde gazete, kitap ve roman okur.

Kibar ve ciddi tavırları intikam hırsını gölgeler. Eser boyunca “sessizlik büyüsü” olarak değerlendirebileceğimiz bir sessizlik silsilesi vardır. Bir çocukluk anısında Seniha'nın “çirkin” sıfatına layık görülmesiyle ilk sessizliğini görürüz. (KI,2016:56) Ardından eğitimine devam etmemesi kararlaştırıldığında da, çeyizlerinin satılıp abisine para gönderilmesine de sessiz kalmıştır. Abisinin, eşi tarafından iki kez aldatılmasına da sessiz kalmıştır. Celal Ferit'le ilişkisine de Nüzhet'le olan ilişkisine de ses çıkarmamıştır.

Seniha'nın tüm sessizliğinin amacı günü ve zamanı geldiğinde sessizliğini bozup abisini kahrolmasını istemektir. Nitekim uzun süren Nüzhet ve Mükerrerem ilişkisinin foyasını ortaya çıkarmak onun için çok büyük zevk olur. Abisinin Nüzhet'i öldürüp hapse girmesi ve yedi buçuk yıl hüküm giymesi başlarda onu memnun eder hatta orada kederden hastalanmasını da ister.

Seniha karakteriyle kıskançlığın bitmeyen hikâyesi anlatılmıştır. Enis Batur'un ifade ettiği gibi 'peygamber böceği', eserin sonunda ihtiyarlamasına rağmen kıskançlık ateşini söndürememiştir.

Hayriye Hanım: *Yıldız Olmak Kolay mı?* adlı romanın kadın karakterlerinden biri olan Hayriye Hanım, Üsküplü Şehsüvar Bey'in eşidir. Gençliğinde gece yaralarına kadar fasıllarda ud çalan, eğlence meclislerinde bulunmaktan hoşlanan Hayriye Hanım, eşinin ölümünün ardından tüm mal varlığını satarak eski ve ihtişamsız bir konakta kızıyla kalır. Şişman, yaşlı ve tembel bir annedir.

Eşinden kalan tüm malları bir erkek gibi âşıklarıyla tüketmiştir. Kadın karakterin ölen eşinin ardından birkaç ay sonra âşıklarıyla gezmesi ve tüm servetini tüketmesi tutumlu bir ev hanımı profilinin dışında kalır.

“Şehsüvar Bey'in ölümünden birkaç ay geçer geçmez Hayriye'nin İhsan Bey isteminde ve kendisinden çok genç birine varışıyla başlayan çılgın sefahat ve israf senelerindeyse aynı konakla yalının ilk önce yalı ve sonra kona satılincaya kadar, büsbütün gedikli olmuştur.” (YOKM, 1996:23)

Hayriye Hanım kendi kendisine yetebilen ve mütevazı yaşamlarından memnun değildir. Kızının daktiloluk işinden çıkması Hayriye Hanım'ı sinirlendirir. Kızının iktidar hırsını bildiği için fazla üzerine gitmez fakat bu huyunu dile getirip üzgün olduğunu ifade eder. “Oradakileri annenine yerine koyma, tahakküm merakını eve bırak.” (YOKM, 1996:20)

Hayriye Hanım'ın namusu hakkında çevresi pek de iyi konuşmaz. Kızının çalıştığı yerin müdürü ona evinde çok da hoş olmayan bir halde evlenme teklifi eder. Selma'nın reddetmesinin ardından annesinin çevresi tarafından nasıl tanındığını çirkin bir şekilde dile getirir. “Nasıl olur, siz Şehsüvar Bey'in ölümünden bir müddet evvel nikâhlanmış olduğu Hayriye Hanım'ın kızı imişsiniz, annenize hiç çekmemişsiniz.” (YOKM, 1996:22)

Yaşı geçkin olmasına rağmen kızının patronu zengin biri olan Hasan Arif'le aralarında bir ilişki hayal eder. Kendi evlerine kızı için gelen Hasan Arif'i kapıda bekletip

tıpkı bir genç kız gibi süslenir. “Ve adeta can havliyle birkaç dakika içinde pudra, allık sürdü, saçlarını taradı, sırtına bir elbise geçirdi, çorap giydi, iskarpin giydi; bütün bu işleri elleri titreyerek yaparken de adeta baygınlıklar geçirdi.” (YOKM, 1996:65)

Hayriye Hanım romanda şehvet düşkününü kötü bir anne karakteri olarak anlatılır. Bu kötü yönüne kızı da artık ses etmez. Eski âşıklarıyla para karşılığında birlikte olur. Âşıklarının bu parayı merhametleri yüzünden verdiklerini hiç düşünmez. Gençliğinin ve güzelliğinin kendisine hâlâ fayda getirdiğini düşünür. “...daha tamamen çökmemiş olduğuna, güzelliği ve gençliğiyle hala para kazanabileceğine hiç değilse bir insanın, kızının inanmasını arzu eder.” (YOKM, 1996:44)

Kızının eski sevgilisi sarhoş bir şekilde evine gelince bu durumdan bile medet ummuştur. Cinsel açlığını doyumak için kendisine saldırma anını kollar. “Delikanlı üzerine yürümüştü. Hayriye Hanım korku içinde geri çekildi, bununla beraber bu korkunun içinde garip ve karışık bir haz vardı.” (YOKM, 1996:172)

Kızının güzelliği ve şarkıcılığa bu kadar çabuk erişmesini kıskanır. Bir anne olarak kızının güzelliği ve başarısı onu mutlu etmesi gerekirken geri planda kalışı hazmedemez.

İzzet Hanım: *Sultan Hamid Düşerken* adlı romanın kadın karakterlerinden biri olan İzzet Hanım, romanda Nimet’in iktidarı altında kalan pasif-kötü bir anne karakteri olarak yer alır. Elli yaşını geçkin bir Çerkez kadınıdır. Halayık olarak girdiği bu konakta Nimet’e hamile kalması sebebiyle hanım olmuştur. Kızı Nimet’in dünyaya gelişiyle daha şımarık, gaddar ve haklarından emin kuvvetli bir rakip edinmiştir.

Paşa, İzzet Hanım’ın devlet ile ilgili konulardaki sıkıntılarına ortak olamayacağını bildiği için onunla istişare etmez. İzzet Hanım bu duruma çok üzülür. Kızıyla bir odaya çekilip durumları en ince ayrıntısına kadar konuşurken yirmi yıllık eşine bu ilgiyi göstermez. “Şehirlilerin dedikleri gibi, kuş beyinli Çerkez! Boş yere üzülüp kendini helak edecek ne vardı? Bunun için sana minnettar olacak mı sandın da üzüntülerini uzun uzun anlatmaya kalktın? İşte dinlemedi bile?” (SHD, 2017:28)

Preödipal kompleksinin tam aksini İzzet Hanım’da görürüz. Anne-kız arasındaki gelgitlerin sebebi olarak görülebilecek bu kompleks kızında değil annesinde belirir. Çünkü babanın gösterdiği bütün ilgi annede değil kızındadır. Aralarındaki iktidar mücadelesinde yenilen taraf İzzet Hanım olduğu için yazar bu komplekse Nimet’i değil İzzet hanımını sokar.

“Kız çocuk anneye aşkla bakar; ona büyük bir sevgi besler. Çünkü anneye ihtiyacı vardır. Fakat daha sonra sevgi objesini değiştirerek babaya kayar. Bunun nedeni ise eksik hissetmesidir; erkek cinsinin sahip olduğu gibi bir penisi yoktur. Bunun sonucunda, penise sahip olan babaya yanaşarak bu eksikliği gidermeyi amaçlar. Öteki nedeni ise, babasını annesinden kıskanmasıdır. Eksikliğini gidermek isteyen babaya yakın olacağı zamanda annenin, babaya kendisinden daha yakın olduğunu keşfeder ve anneden nefret etmeye başlar. Kız çocuğunun gözünde anne artık bir sevgi nesnesinden daha çok bir rakip konumuna geçer.” (Arkan, 2015: 65)

Kendisi bir gazete bile okumazken, kızının siyasete hâkim oluşu sebebiyle babasına akıl vermesi hoşuna gitmez. Akıllı bir kızı olduğuna sevinmesi gerekirken, kızının yüksek seviyedeki kültürünü kıskanır. Bu kıskançlık sadece baba-kız arasındaki görüş alışverişi yüzünden değildir. Kızına söz dinletemeyen bir anne olarak bu pasif muhalefeti kendisine kabullendirdiği için de kızına nefret besler..

İzzet Hanım eşiyle arasındaki bu mesafe ve yaş farkının sevgisiz kalmasına neden olduğunu düşünmüştür. Değer göremeyip konağın kâhyası Hilmi Efendi ile on sekiz yıl süren bir birliktelik yaşamıştır. Eşinin vefatından sonra mirasın ona kalmadığını öğrenen Hilmi Efendi, İzzet Hanım’la birlikteliklerine son verir. İzzet Hanım, kendisiyle vedalaşan rakibine karşı pişmanlıklarını dile getirir. “Hakkını helal et Zeynep Hanım, sana çok acı çektirdim!” (SHD, 2017:169)

Madam Blanş: *Kozmopolit* adlı romanın ana mekânı olan Hayreddin Paşa konağının Fransızca öğretmenidir. Bu konağa Batılılaşma döneminde gelen Fransız kadın güzel, nazik tavırlı ve ilim ve irfan sahibi olduğundan Hayreddin Paşa kendisiyle evlenmek ister. Hayreddin Paşa alafrangalığın ve geniş fikirliliğin son haddine geldiğini iddia etmek için evlenmiştir.

Zeki ve kültürlü bir kadındır. Geçmişte yabancı bir memlekette öğretmenlik yapmıştır ve aradan yıllar sonra tekrar bu memlekete gelip dul kızına ve torununa sahip çıkar. “Ben kitabıma avdet ediyorum. Bu Pierre Benoit hakikaten pasyonan bir romancı! ...” (KO, 2012:83)

Akıllı bir kadın olan Madam Blanş, Müzeyyen Hanım’la damadı Ali Muhsin Bey arasında geçmişte bir şey yaşandığını hisseder. Bu gerçeği sadece Müzeyyen Hanım’ın mimiklerinden ve sorularından anlar. Kızına Müzeyyen Hanım’la ilgili düşündüğünü söyler. Enise ise bunun abartı olduğunu düşünür. “Geçirdiğiniz karı kocalık hayatı hakkında ısrarlı sualler sorarak seni konuştururken onu yüzünü tetkik ediyordum. Kocanın sana on iki sene sadık kaldığını söylediğin zaman çehresinden garip bir yeis gördüm.” (KO, 2012:44)

Sadece Müzeyyen Hanım'ın tavırlarından değil kızı Enise'nin tavırlarından da Suzan'la Cevat'ın nişan fikrine karşı neler hissettiğini anlar. Madam Blanş kızını sadece güzelliği yüzünden kıskanmaz. Hala yabancı hissettiği bir aidiyet onu kızından soğutur.

Anne-kız arasındaki bu soğukluk Madam Blanş'ı üzmez aksine onu dinleyen ve onunla ilgilenen torununa daha çok yaklaştırır. Torunu Suzan'ın -masum olduğu ve söz dinlediği için- onun mutluluğuna şahit olmaktan haz duyar. Fakat kızının torununa olan tavırlarından pek memnun olmaz.“ Karşısındaki kadını kızına iyi bir kısmet bulmaktan sevinen bir anneye asla benzetememişti.” (KO, 2012:84)

2.1.2.Çirkin Kadın Karakterler

Hamdune: *Tersine Giden Yol* adlı romanın kadın karakterlerinden biri olan Hamdune genç, soluk yüzlü, kirpiksiz gözleri ve endamsız bir vücuda sahiptir. Zeki ve kibar biridir. Kuzenine yazdığı mektupta kullandığı dil ve üslupta hanımefendi bir kadın olduğunu belirtir. “Ama sakın, ‘Sen kim oluyorsun ki benim gibi mühim bir bankacıya ve sabık bir diplomat namzedine akıl öğretiyorsun?’ demeyin, çünkü affınıza mağruren söylüyorum, sizin aklınızı hiçbir zaman beğenmiş değilim.” (TGY, 2010:71)

Sevdiği erkeğe akıl veren ve hatta kendi aklının onunkinden daha üstün olduğunu düşünen ve bunu dile getirecek kadar özgüvenli bir kadındır.

Anlayışlı bir kadın olduğu için hiçbir zaman Cezmi'nin ilgisini çekmek için çaba sarf etmez. Çok eskiden Cezmi'nin kendisiyle ilgilenmeyeceğini bildiği için karşılıksız bir aşkın içinde olduğunu kabullenmiştir. “...sevgisinin Cezmi'den bir mukabele görmeyeceğini daima bilmiş...” (TGY, 2010:61)

Değişen İstanbul zihniyeti ile Hamdune'nin sanat yönelimi de değişmiştir. Cezmi'nin geldiği akşam onunla anne ve babasının yanlarında olması sebebiyle konuşamaz fakat ona piyanosuyla bilindik birkaç beste çalar. “O da her genç kız gibi biraz ut çalmak istemiş, sonra alafrangalığın artan ve her yere nüfuzu altında piyano çalmasının daha münasip olacağına, artık yalnız mahalle kızlarının ut çaldıklarına hükmederek bir piyano satın alınmış...” (TGY, 2010:107)

“Bugün Büyükdere’de kotra yarışı yapılıyor, ertesi günü İngiliz usulü mobilya satılıyor, daha bir başka seferinde, ecnebi bir kadının “Piyano denen ve bizim kanuna benzeyen bir çalgıyı” istenirse “haremlerde” öğreteceği ilan ediliyordu. Türk ricalinin de bulunduğu sefaret balolarının, suvarelerin havadisleri ağızdan ağıza naklediliyordu.” (Tanpınar, 2016:139)

Hamdune’ye modern ve akıllı bir kadın profili çizilir. Kadının ailesinin evinde fazlalık olarak görünmesi, zengin ve eşit seviyede uygun bir kısımetle evlendirilmesi Hamdune için geçerli bir toplumsal kural olmamıştır. Her ne kadar babası Cezmi’nin mirastan pay alması koşuluyla uygun görse de Cezmi’nin kendisini sevmediğini anlar ve fazla gönüllü davranmamaya çalışır. Cezmi’nin Ankara’dan herhangi bir haber yazmayışı ve amcası Hayreddin Paşa’nın ölümünün ardından yanlarında olmayışı Hamdune’nin hayatına yeni bir yön vermesine sebep olur.

Çirkin bir kadın olmanın ağırlığı altında hiçbir zaman ezilmemiş ve aksine kendini geliştirmiştir. Gururlu olduğu için de hiçbir zaman Cezmi’nin peşinden koşmamıştır. Duygusal bir kadın olarak tüm onurunu yerlere serip Cezmi’yi elde etmek için gururunu çığneyip ona olan duygularını anlatmamıştır. Çirkin bir kadının kaderine sahip olduğunun farkına varır ve sessizce köşesinde beklemiştir.

Çevresi tarafından çirkin görülmesi ve geçkin bir yaşa kadar evlenmeyişinin sonrasında “şanlı, arslan gibi erkek”le yuva kurar. Yeni hayatıyla neşeli ve mütebessim çehresiyle Cezmi’nin karşısına çıkar. “Saçlarını kestirmişti ve üzerinde kollarını hemen omuzlarından çıplak bırakan pembe bir bluzla beyaz bir eteklik vardı. Gözlerinin içinde bir saadet vardı.” (TGY, 2010:265)

Yazar güzel tüm erkek ve kadın karakterleri kötü sona mahkûm ederken Hamdune, belki de gençliği boyunca kimsenin ilgisine mahzar olamadığı çirkinliği sayesinde iyi sonla ödüllendirilmiştir.

Nahid Sırrı’nın karakterlerinde ince bir adalet duygusu vardır. Güzel veya çirkin fakat kötü olan tüm karakterler yazar tarafından cezalandırılır. Hamdune’nin entrikasız ve saf kalbi sayesinde kötü son onu bulmamıştır.

Rebeka: *Gece Olmadan* adlı romanın kadın karakterlerinden bir olan Rebeka, Jozef Tudela’nın eşidir. Emektar ve sadık bir ev hanımıdır. Eşiyle arasındaki yaş farkı yüzünden pek sözü geçmez.

“Gerçi Madam Rebeka, Jozef Tudela’nın henüz genç, kendisiyle kıyaslanmaz bir yaşta olduğunun herkes tarafından adeta resmen tasdik edildiği o geceden sonra kocasının kendisine karşı muamelesinde herhangi bir fark görmüş değildi. Fakat aralarındaki vaziyet, zaten yıllardan beri karı kocalıktan arkadaşlığa inkılap etmiş gibiydi. Ve Madam Rebeka kocasından tam dokuz yaş büyük , zaten hiçbir zaman güzel olmamış, vaktinden tez de çökmüş bir kadının, bu kendinden genç ve oldukça yakışıklı, şimdi üstelik hem de paralı adamdan ne sadakat, ne sevgi beklemeyeceğini çoktan kabul etmişti.” (GO, 2012:94)

Fedakâr ve cüretkâr bir annedir. Kızının pansiyonlarında kalan bir kiracıya âşık olduğunu sezip ona söylemeden Adnan’ın kızı hakkındaki düşüncelerini öğrenmeye çalışır.

“Söyleyeceğim Jozefin’in halidir. Kızım sizi ilk gördüğü dakikada beğenmişti. Bunda tabii fevkaladelik yok, çünkü pek beğenilecek delikanlısınız, fakat kızımın sizi beğenişi kıza zaman geçmeden derin, büyük bir aşk halini aldı.” (GO, 2012:58)

Eşine karşı da çok fedakâr ve merhametlidir. Rahatsızlığını bildiği için geceleri yatmadan ona ıhlamur kaynatır. Hatta yuvası dağılmaması şartıyla bir Ermeni kadını metres tutmasına bir şey demez. “Şunu da iyi bil: Baban beni ilk defa aldatacak değildir. Arada bir yaptığı kaçamaklardan, gittikçe sıklaşan İstanbul seyahatlerindeki marifetlerden ayrıca tam on bir yıldan beri Ermeni mahallesinde bir de metresi vardır.” (GO, 2012:112)

Rebeka, Semiha’nın amacını bilir. Yıllarca eşiyle biriktirdiği zenginliğin peşindedir. Boşanmayı hazmedemez ve her gece hazırladığı ıhlamur çayına zehir katar. Rebeka eşinin ardından günlerce susar ve düşüncelere dalar. “Madam Rebeka Tudela’nın dulluğunun artık dördüncü günüydü. Bu müddet esnasında yaşlı kadın geceleri erkenden odasına kapanmış ve sabahları gözleri kan çanağı halinde dışarı çıkmıştı.” (GO, 2012:179)

Madam Rebeka aldatıldığı için değil, uzun dönemdir yuvasına sahip çıkan, çocuklarının ve eşinin iyiliği için uğraşan bir kadından; fakir ve kimsesiz birine dönüştüğü için üzgündür. Olaylar açığa çıktığında hiç itiraz etmeden suçunu itiraf eder.

Hapishaneye girdiğinde hastalığı nükseder ve eşinin öldüğü gün de vefat eder. Çevresi bunu takdiri ilahi olarak görse de asıl neden eşinden korktuğu için söylemediği hastalığıdır.

“Rebeka’nın kalbi öteden beri zayıf olduğu ve son zamanlardaki üzüntülerden, kederlerden dolayı bu hastalık artmış bulunduğu cihetle ölümünde de gayritabii hiçbir şey yoktu. Şu kadar ki, çok metin bir kadın olduğu için kendisi hastalığını daima gizlemiş, halinden en yakınlarına bile şikayet etmemiş, Jozef Tudela’nın hem de alil bir zevceye tahammül etmeyeceğini hesap ederek böyle hareket etmişti.” (GO, 2012:187)

2.1.3.Çapkın Kadın Karakterler

Madam Eliza: *Yıldız Olmak Kolay mı?* adlı romanın kadın karakterlerinden Hasan Arif'in bahçelerini ve gazinolarını idare eden Ermeni bir kadındır. Uzun boylu, etine dolgun, olgun ve bakımsızdır. “Yıllardan beri o duba gibi şişman ve sakalıyla bıyığıyla müstekreh kart Ermeni karısının...” (YOKM, 1996:66)

Hasan Arif'le bir tuluat tiyatrolarında tanışırlar. Uzun süren bu dostlukları bir evlilikle sonlanmaz. Birbirleriyle olan ilişkileri alışkanlıktan öteye geçmez.

Hasan Arif mülkünün başına onu geçirmiştir. Yönetici ve karar merciinde bulunur. Akıllı ve uyanık bir iş kadınıdır. Sürekli kendi aklını “cin gibi karıyım” diyerek över. “Bilmez olurum hiç? Ben Arif gibi dalgın değilim, cin gibi karıyım.” (YOKM, 1996:30)

Hasan Arif'le metres hayatını yaşamayı tercih etmiştir. Eliza, Hasan Arif'ten sıkılmamak adına sürekli bir başkasıyla olur. Hasan Arif' de böyle yapmasına izin verir. “Sazendelerin ve garsonların arasında yakışıklı ve emirlerini yerine getirmeyi canlarına minnet bilecek delikanlılar çoktu.” (YOKM, 1996:51)

Kendisi sazendeler ve garsonlarla vakit geçirirken Hasan Arif'e de Ermeni hizmetçileri metres olarak ayarlar. “O zaman Madam Eliza tehlikeyi vaktinde önleme lüzumunu hisseder, hizmetçisini büyük bir dirayet ve siyasetle, yerine yenisini temin edip getirerek defederdi.” (YOKM, 1996:52)

Hasan Arif sayesinde zengin ve güçlü bir kadın olan Madam Eliza, zenginliğini kullanarak genç ve yakışıklı erkekleri metres olarak tutan sıra dışı karakterdir. Bu durumu Nahid Sırrı kadın karakterlerin erkek karakterlerle eşit tutmasına bağlayabiliriz

Fakir kadın karakteri, erkek metres tutma hakkına sahip değildir. Hayriye Hanım gibi varlığını tüketmiş kadınlar da bu durumdan hayıflanırlar. “Fakat erkekler tarafından kurulmuş bir nizam, kadınlardan bu hakkı esirgiyor, olgun kadını para kudreti olmayınca her haktan ve nispeten mahrum bırakıyordu.” (YOKM, 1996:66)

Seniha Hikmet: *Yıldız Olmak Kolay mı?* adlı romanın kadın karakterlerinden biri olan Seniha Hikmet, iri siyah gözlü, alımlı ve heykel gibi her daim dimdik durur. Gür ve kalın sesli bir yıldızdır. Hasan Arif'in bahçesinde çalışan en önemli yıldızdır.

Halkın kendisini sevdiğinin farkındadır. Bu sevgiyi sahnede daha çok artırır. “Seniha beşinci şarkının nihayetinde vazifesini ifa etmiş bir insan edasıyla çekilip gider gibi yapmış ve o zaman masalardan isyana, adeta ihtilal hazırlıklarına benzeyen boğuk itirazlar, feryatlar yükselmişti.” (YOKM, 1996:83)

Sesinin güzelliğinin farkındadır. Halkın arkasında olduğunu bildiği için özgüveni daha da artar. “Baksana bana! Benim yıldızlığımı bana veren halktır. Hasan Arif Bey değil, kemancı Celal hiç! İstediklerini karşıma çıkarmaya kalksınlar! Çiğner geçerim!” (YOKM, 1996:96)

Zengin ve güçlü bir kadın olduğu için Madam Eliza gibi o da kendine yakışıklı metresler tutar. Seven ve sahiplenen bir kadın gibi davranmaz. Metreslerini kıskanmaz ve onlara değer vermez.

Tıpkı güçlü ve zengin bir erkek gibi sabah uyandığında yatakta işini bitirdikten sonra onlardan kurtulmayı düşünür. “Haydi küçük bey, mücevherlerini çıkar ve banyo odasında süslenip hizmet kapısından çık git!” (YOKM, 1996:94)

Madam Eliza, Seniha'nın gizliden hazırlanıp karşısına çıkmasına sinirlense de gizli bir kadın dayanışması varmış gibi onunla hiçbir tartışmaya girmez. Seniha öldüğünde ise ona acır ve böyle bir yerde olmanın bedelini ödediğini üzülen düşünür. “Gençliğinin, güzelliğinin ve ümitlerinin bütün ihtişamı içinde, yirmi yaşında, bir masal kahramanı gibi toprağa düşüveren bu genç kıza Seniha Hikmet içinden belki acıdı...” (YOKM, 1996:185)

Şayan Hanım: *Tersine Giden Yol* adlı romanın kadın karakterlerinden biri olan Şayan Hanım, II. Abdülhamid devrinde Tunus'a mülteci olarak giden Ahmet Paşa'nın kızıdır. İri lacivert gözlü, alımlı ve kırk sekiz yaşında bir kadındır. Paşa babasından kalan emlakların iade edilmesi için sık sık Ankara'ya gider.

Bir Ankara tren yolculuğunda Cezmi'yle karşılaşır. Kendisinden epeyce küçük bu yakışıklı genç erkeğe şehvetle bakar. “İri lacivert gözlerinde pek de analık teyzelik duyguları belirmeyen bir parıltı ile Cezmi'nin kumral ve dalgalı saçlarını tetkik eden...” (TGY, 2010:116)

Şayan Hanım çapkın kadın karakterini temsil eder. Yaşını epeyce almasına rağmen herkes tarafından beğenilen ve arzu edilen erkekleri elde etmekten haz alır.

Elde ettiği erkeklerle beraber olur, sıkıldığında ise terk eden o olur. Cezmi'yi elde ettikten sonra kendisine kalan mirası almak için İstanbul'a gittiğinde onu birden terk ettiğini söyler. "Bankanın izin verip vermeyeceğini düşünmeye lüzum yok. Çünkü ben yalnız gidiyorum. Hatta sen aynı trenle İstanbul'a gitsen bile. Onun için senin Ankara'dan hiç kıpırdamaman daha münasip." (TGY, 2010:195)

Jaklin: *Gece Olmadan* adlı romanın kadın karakterlerinden biridir. Jozef Tudela'nın hasta olan oğlu Moiz'in eğidir. Moiz'in rahatsızlığı ortaya çıkmadan önce bir çocukları olmuştur. Jaklin fiziksel özellikleri itibariyle güzel sayılabilecek bir kadındır. "Şişman ve sarışın, bu kadar şişman olmasa yüzünün pek muntazam hatları ve uzun kirpikli iri mavi gözleriyle güzel sıfatına cidden layık gelin..." (GO, 2012:43)

Eşinin hasta oluşuyla kendisine metres edinen erkekler, toplum tarafından yadırganmaz. Kadının cinsel ihtiyaçlarını gidermek amacıyla eşinden başka bir erkekle birlikte olmasını ise toplumsal cinsiyet algısı anormal karşılar. Kadın bu eylemi yüzünden toplum tarafından hoş karşılanmaz.

Bu romanda Jaklin'in kaynanası ve kayın pederi, gelinlerinin pansiyondaki erkeklerle cinsel ilişkide bulunmasına karışmazlar. Tıpkı bir erkek gibi cinsel ihtiyaçları ön planda tutularak cinsel ilişkilerine saygı duyulur. "Asıl ses çıkaracak olanlar susarlarken, koca ve anne ile baba susarlarken, o ne yapabilir?" (GO, 2012:51)

Adnan, pansiyona taşınmadan önce, Jaklin'in Kemalettin Şadan Bey'le ilişkisi vardır. Kırk beş yaşındaki bu adamla ilişkileri basit, tehlikesiz ve heyecansız olunca yirmi beş yaşındaki Adnan'ı gözüne kestirir.

Namuslu kadın imajı sadece bir erkeğe sadık olmaktır. Jaklin eşiyle cinsel ihtiyacını gideremediği için, başka bir erkeğe sadık olduğunu düşünerek vicdanını rahatlatır. Adnan'la olan gece ilişkilerine, Jozefin dışında hiç kimse itiraz etmez. Küçük görümceninin gözü Adnan'da olduğu için yengesiyile konuşmaz. Jaklin kimseyi bu konuda takmaz. "Kocası Moiz vaziyeti kabul ettiğine, her zaman kabul etmiş bulunduğuna, ağzından tek şikayet sözü çıkarmadığına, kaynatasıyla kaynanası da hiçbir şey bilmiyor, anlamıyor gibi davrandıklarına göre bir genç kızın bu sessiz düşmanlığına fazla ehemmiyet vermemesi, hatta hiçbir ehemmiyet vermemesi daha doğru değil miydi?" (GO, 2012:50)

Adnan, Rebeka'nın isteğiyle başka apartmana taşınınca, Jaklin her gün onun evine gider. Cinsel arzuları için biricik oğlunu ardında bırakarak Adnan'ın evine gider. Annelik duygusunu dahi yitirmiş şehvet düşkün bir annedir.

“Sokağa çıkmak üzere giyinip hazırlanmak, küçük Jozef'i evde bırakmak, bunun için de kaynanasıyla büyük görümcesi Reşa'ya inanmadıklarını fark ederek, birtakım hikayeler uydurup çocuğu kendilerine teslim etmek, pek düşkün olduğu annesinin eteklerine sarılıp ağlayarak, onu göndermemek isteyen öz evladına da türlü yalan söyleyip kendisini yaşlı gözlerle bırakmak lazım olmuştur.” (GO, 2012:64)

2.1.4.Güçlü Kadın Karakterler

Nimet: *Sultan Hamid Düşerken* adlı romanın kadın karakterlerinden biridir. Nahid Sırrı Örik'in en bilinen romanı *Sultan Hamid Düşerken* kalabalık şahıs kadrosu, dönemin bürokrasisin, anlatma biçimi ile diğer romanlarından kısmen farklıdır. Bu romanın önemli kadın karakterlerinden biri Nimet'tir. *Sultan Hamid Düşerken*, II. Abdülhamit'in çalkantılı siyasi döneminde ayakta durmaya çalışan askerler, mebuslar, nazırlar etrafında dönen bir romandır. Romanın başkahramanı Nimet, bu meslek gruplarının içerisinde hiçbirine dâhil değildir. II. Abdülhamit'in sadrazamlarından biri olan Mehmet Şahabettin Paşa'nın kızıdır. “... uzun boylu, siyah saçlı ve deniz rengi yeşil gözlü, yirmiyi geçmişe benzeyen bir genç kızdı. Yüzü pek güzel, sesi de tatlı, fakat biraz hayret verecek kadar kalındı.” (SHD, 2017:21)

Nimet, Mehmet Şahabettin Paşa'nın tek çocuğu olduğu için İzzet Hanım'ı cariyelikten çıkarıp Rumeli Hisarı'ndaki bu muhteşem yalının hanımı yapmıştır. Paşa, kızına eşinden fazla değer verir. “Kızı, hep kızı, varsa kızı, yoksa kızıydı.” (SHD, 2017:27)

Devlet meselelerini kızıyla yorumlar. Nimet'in meclisteki olayları isabetli bir şekilde yorumlaması paşanın hoşuna gider. Babasıyla olan bu yakınlık ilişkisi, bir süre sonra Nimet'in gazete haberlerini yorumlamasına kadar ilerler.

Ayan meclisinden gelen haber için babasının kılık kıyafetini değiştirmesini söyler. Babası hakkında çıkan rüşvet haberlerini reddetmek için bankadaki belgelerin çalındığını ve çalınan belgelerin sahte hükmünde olacağını söyleyip, babasına iftiralara karşı masum

olduğuna dair mektup yazdırır. “Gazeteye bir cevap vermenin münasip olacağını sanıyorum, paşa baba.” (SHD, 2017:75)

Nimet günlük gazete takip eden, kitap okuyan ve gündemin çalkantılı siyasetine dahi yorum yapan kültürlü bir kadındır. “Bu kız kadın, erkek, Müslüman, Hristiyan, türlü hocadan çeşitli ilim okuyup çeşitli hüner edine edine adeta cinsiyetini kaybetti.” (SHD, 2017:51)

Nimet aristokrat aile kökenli, aldığı eğitimler sayesinde çvresindeki erkeklerden daha entelektüeldir. Akıllı, bilgili, kendi hayatını kendi belirleme iradesi olan biridir. (Parla, Irzık, 2017:163)

İzzet Hanım’ın eşini kızından kıskanması Freud’un cinsiyet bakışıyla ilişkilendirilemez fakat Foucault’nun iktidar hırsı düşüncesi ile ilişkilendirebilir. İzzet Hanım evinin hanımı olduğunu kızı yüzünden hissedemez. Eşinin devlet işleriyle olan sıkıntılarını kızına anlatması, evdeki işlerin ona danışılarak yapılması buna sebep olur. “... bazen adeta kine benzeyen hisleri oluyor, yıllardan beri ona bir emir verememekten, onun hayatına ve hareketlerine hkmedememekten, hatta konakla yalıda her şeyin onun emriyle yapıldığını görmekten ıstırap çekiyordu.” (SHD, 2017:28)

Abdüllatif Paşa’nın oğlu Sedat için annesi Mediha Hanım yalıya oturmaya gelir. Oğlunun Bağdat’a vali olarak atandığını söyleyip Nimet’i ister. Nimet, evlilik gibi önemli bir konuda karar verirken annesinin görüşünü almayı lüzum görmez. İzzet Hanım’ın, yalının khyasıyla ilişkilerinden ötürü Nimet, annesini yok sayarak cezalandırır. “Her kabahatin cezası olur anne, ektiğini biiyorsun!” (SHD, 2017:111)

Nimet, iktidar gücünü kaybetmiş bir ailenin oğluyla evlenmeyi reddeder. Realist bir yaklaşım sergileyerek böyle bir evliliğin batmış bir gemiye atlamak olduğunu düşünür. Bu düşünce güçlü kadın kimliğinin belirmesi bakımından nelidir. “Freud’un gözünde kadın kişiliğinin en belirleyici  oğesi pasiflik, mazoşizm ve narsisizmdir.” (Millett, 2011:312) Nimet pasifliğin tersine etkili ve güçlü bir kadın imajı çizer.

Nimet, böyle bir siyasi zeminde mantıklı evlilik yapabilmek için annesinin kendisi adına konuşmasını engeller. Planladığı hayat adımlarında devri bitmiş ailenin oğluyla evlenmek yoktur. Freud’un tanımladığı kadın kişiliğindeki pasif oğe Nimet’te yoktur. Nimet, İttihat ve Terakki’nin İstanbul’daki önemli temsilcilerinden biri olan şefik Bey’le babası hakkında gazetelerdeki rüşvet haberlerinin kaldırılmasının konuşulduğu ortama da gider. Babasının onurunu kurtarmak için karşındaki erkeği etkilemeyi amaçlar. “Osmanlı

seçkinlerin eş ve kızları arasında modernleşme ve zihniyet değişimine dair ilk izler kılık kıyafette göze çarpmaktadır.” (TURAN, Sayı 12, 2013/1, sf. 103-138) Döneminin siyaseti, gündemi ve hürriyetinden epeyce nasiplenen Nimet, bu görüşmede peçesini açar. “Belki de bu peçeyi açmak zamanının gelmiş olduğunu hissederek açmıştı.” (SHD, 2017:80)

Şefik Bey’i etkilemek adına açılan bu peçe ile değişen dış görünüşü, Talat Bey için daha da cömertleşir. “Nimet misafiri, arkasında pek hafif dekolte bir siyah ipek elbise ile, siyah ve gür saçları ensede bir topuzla toplanmış olarak...” (SHD, 2017:113)

Nimet’in iktidar hırsı Şefik Bey’le evlilik görüşmesinde de belirir. Kendisinin güzelliğine ve zekâsına tutulan bir binbaşının konuşmalarına mantıksal olarak irdeler. “Hiç de fena başlamadı. Meclis kürsüsünde, iktidar mevkiinde güzel konuşacak!” (SHD, 2017:127)

Babasının vefatının ardından tüm miras kendisine kalmıştır. İzzet Hanım, bu mirastan sonra Nimet’in iktidar alanının artığının farkına varıp daha çok üzülür. İzzet Hanım, kızının kendisini evden kovacağını zannedip onunla kavga etmeyi düşünür. Fakat kızıyla baş edemeyeceğini anlayıp vazgeçer. Nimet yalıda ilk iş olarak annesinin aşığı Kâhya Hilmi Efendi’yi kovar. Evdeki işleri temsili olarak Şefik Bey yönetse de planları Nimet’e aittir. Nimet’in bu tavrı, yönetimde aday bir genç erkek var iken bir kadının nasıl söz hakkına sahip oluşunu gösterir. Babasının vefatının ardından bir iç güveysi olarak Şefik’in ev yönetimini alması beklense de iktidar simgesi olan Nimet, tüm toplumsal iktidar algılarını yıkmıştır. Türk milletinin ev iktidarı anlayışı tam olarak ataerkil iktidar anlayışını yansıtır. “Ataerkil yönetimi, nüfusun kadın olan yarısının, erkek olan yarısı tarafından denetlendiği yönetim biçimi olarak alırsak, ataerkil düzenin ilkeleri iki aşamada gelişir: Birincisi, erkekler, kadınlara egemen oluşu, ikincisi yaşlı erkeklerin genç erkeklere egemen oluşudur.” (Millet, 2011:48)

Nimet, Şefik Bey’in meclisteki mevkii hakkında da yorumlar da bulunur. Yeni kabinede Şefik Bey’in bakanlığa gelmesi ihtimalini söyler. “O halde yeni kabinede en iyi nezaretler ikinizin hakkı. Talat Bey, birinci reis vekilliğini tercih edip girmese bile sen elbette nazır olursun.” (SHD, 2017:179) Nimet’in iktidar hırsı sebebiyle maskülen bir kadın karakterdir. Bu maskülen yanı feminen yanını tamamen örtmemiştir. Nimet güzel giyimli, nazik ve naif bir kadındır. İktidar mücadelesine girerken cazibesini kullanarak hedefine yönelir.

Seza Hanım: *Tersine Giden Yol* adlı romanın kadın karakterlerinden biridir. Hüseyin Hasip Paşa'nın, Seniye Hanımefendi'den sonraki eşidir. İskelet gibi zayıf, esmer ve genç bir kadındır. “Ve yaşlı adam alafranga bir ahbabın davetinde görüp beğendiği bu zayıf, simsiyah saçlı ve kara gözlü, tatlı buğday renkli ve kızıl dudaklarının üzeri hafifçe, gayetle hafifçe gölgeli olan genç kızı...” (TGY, 2010:86)

Bir davette tanıştığı eski bir emekli vali ile serveti yüzünden evlenir. Paşa, Seza Hanım'ı çok sevse de, Seza iç dünyasında onun varlığına bile tahammül edemez. Geçmişine dair anılarını dinlemek istemez. “Herhalde pek manasız, incir çekirdeğini dolduramaz, on paralık kıymeti kalmamış büyüklüklerinden bir şeyi yüzüncü defa olarak anlatacağım!” (TGY, 2010:74)

Seza Hanım, evin tek oğlunu evden kovdurup mirasın tamamını almak için seviyormuş gibi yapmak zorundadır. “Aman ilaç vaktiniz gelmiş. Az kalsın gecikiyorduk!” (TGY, 2010:76)

Hüseyin Hasip Paşa'nın yemeğine zehir katıp ondan erkenden kurtulabilir. Seza Hanım bu planı aklından geçirse de yapmaya cüret edemez. Kendi kendine ölmesini bekler. Seza Hanım mirasın tamamını alabilmek için bir buçuk yıl boyunca Cezmi'yi darlar. Cezmi'ye gidecek parayı kesmek için onu tuzağına düşürmüştür.

“Çünkü bankadan havaleleri, kuruşu ve lirayı değil toptan serveti, tam miktarını henüz bilmediği -bilmek ister görünmemeyi henüz daha münasip bulduğu- büyük serveti kıskanıyor, Hüseyin Hasip Paşa'nın ölümüyle bu büyük servetin ikiye bölünmesinden, bir mühim kısmından bu oğula, bu yabancıya gitmesine razı olamıyordu.” (TGY, 2010:87)

Paşa yatalak olup hastalandığında kendisine kalan tüm mirası Cezmi'ye üç bin lira vererek razı eder. Paşanın evde rahatsız oluşunu önemsemez hatta yük gibi gelir. Miras için avukatın bürosunda konuşurken kendinden emin ve özgüvenlidir. Hakkını arayan bir kadın duruşu sergiler.

“Seza, Cezmi'ye verilecek parayı, hakkının ancak yüzde biri olan bir parayı da havadan gelecek bir para sayıyordu. Ve beyninin içinden lafzada geçen bu düşünceler arasında “zavallı kadının en meşru ve tabii haklarını çiğnemek üzere anlaşılan erkeklere” lanet okumaya bile imkân buldu.” (TGY,2010:277)

Cüretkar ve özgür bir tavır halindedir.

“Ayak ayak üstüne atıp yakınındaki al renkte bir çeşmibülbül bardaktan sigara çekti. Hizmet için yerinden fırlamak isteyen Hafız’ı elinin bir işareti ile menettikten sonra kendisi sigarasını yaktı...” (TGY, 2010:277)

Seza Hanım tavırlarıyla ve eylemleriyle iki erkeğe hakim olan bir kadın profili çizer. Kendisinden dosya masrafı alma niyetinde olan avukata ve Cezmi’ye üstünlük kurar ve dosya masrafını bile ödemeyi kabul etmez. Nüfuzunu kullandığı hemen her yerde saygın bir biçimde ilgi görür. Yaşlı bir erkekle evli olup, onun tüm mal varlığını öz oğluna dokundurtmaz.

Selma Ceylan : *Turnede Bir Artist Öldürüldü* adlı romanın kadın karakterlerinden biri olup genç, güzel ve tecrübeli ses yıldızıdır. Memnuniyetsiz ve kibirli bir karakterdir. Merkezi kişi olan Nezihe’nin karşısında yer alan olumsuz karakterdir.

Nezihe gibi o da sınıfından düşmüş bir ses sanatçısıdır. Selma Ceylan, Nezihe kadar talihsiz ve kibar değildir. Süleyman Ergün’den turne için istediği ücret kibirli olduğunu gösterir. “...Nezihe Yanıkses -kaldı ki yine cömertçe kararlaştırmış- ücretle çalışmaya muvafakat eder, kendini beğendirdiği, hakikaten tutunduğu takdirde bir zam istese bile bu zam Selma Ceylan’ın hem de dudak bükerek kabul etmiş olduğu paraya nispetle yine mütevazı kalır.” (TBAÖ, 2011:56) “İşte bu kızın ismi afişlerde o karın ağrısının adı altında...” (TBAÖ, 2011:56)

Kendisinden başka şarkı söyleyecek kimse olmadığı için mecburen Nezihe’yle iyi anlaşır. Turnede kendisinden başka fazladan sahne kostümü olan biri olmadığı için bu fırsattan yararlanarak iki katı fiyatına satar.

Müzeyyen Hanım: *Kozmopolitler* adlı romanın kadın karakterlerinden biri olup uzun boylu, şişman geniş omuzlu ve düz göğüslü elli beş yaşındaki kadın karakteridir. Eşinden kalan unvana ve mülke sahiptir ve zengindir. Eşi Mısır’da bir paşanın kâhyalığını yaptığı süre zarfında efendisinin malından sürekli çalmıştır. Efendisi fakirleşip kâhya zengin olduğunda İstanbul’a taşınmışlardır. Bu prens unvanı kâhyaya oradan kalmıştır. Köşkler ve yalılar bu dönemde yapılmıştır.

Müzeyyen Hanım’ın zenginliği herkesin dilindedir. Biricik evladının arkadaşları onun bu zenginliği abartarak anlatır. “Amerikalı milyarderler yanında servetinin mütevazı sayılabileceği muhakkak.” (KO, 2012:30)

Cevat'ın babası bu kâhya değildir. Müzeyyen Hanım'ın geçmişte Ali Muhsin'le g bir ilişkisi olmuştur. Cevat'ın babası Ali Muhsin Bey'dir. "Prenses Müzeyyen Hanımefendi ile Kumkapı'daki barakasından kaçırıp kendisine Beyoğlu'nda bir oda tuttuğu ve gebe kaldığı anlar anlamaz sefaret kâtipliğiyle soluğu Avrupa'da alıp paçavra gibi bir tarafa fırlattığı kadın arasında o kadar mesafe var ki..." (KO, 2012:107)

İntikam hırsı uğruna sevdiğinin tek hatırası olan Cevat'ı sevmediği için çirkin bir kızla nişanlamayı planlar. "Evet, Suzan'ı Cevat'ın koynuna vermek Ali Muhsin Bey'den müthiş bir intikam almaktır." (KO, 2012:106)

Paranın hâkimi olmak söz hakkına sahip olmakla eş değerdir. Kâhyanın resmiyette oğlu olmadığı için Cevat'a Müzeyyen Hanım istemeden hiçbir şey kalmaz.

Cevat, annesinin iktidarını kabul etmek zorunda kalır. Müzeyyen Hanım oğluna intikam almak için bu nişanı düzenlediğini söyler. Oğlu gerçekleri öğrendikten sonra yıkılır fakat annesi hiçbir şey yokmuş gibi uykusuna dalar.

2.1.5.Güzel Kadın Karakterler

Mükerrem: *Kıskanmak* adlı romanda yeri tam olarak Seniha'nın zıt kutbudur. Sadece güzelliği, gençliği ve refah hayatıyla değil iradesizliğiyle de karşısındadır. Kırklı yaşlarına kadar evlenmemiş ve tesadüfi birlikteliklerinin dışında herhangi bir erkekle uzun süre ilişkisi olmamış Seniha, Mükerrem gibi kimseye kontrolsüzce bağlanmamıştır. Mükerrem, İstanbul'daki diğer tüm aileler gibi ferahlık içindeyken birden orta halli bir aile haline gelmiş bir evde yetişmiştir.

Dönemindeki yaşlıları gibi diplomasını eline alıp kurtulmak yerine Halit'le evlenerek kurtulmayı tercih etmiştir. Evliliğinin ilk aylarında eşiyle mutlu olan Mükerrem, Halit'in yaşı ve sayısız tecrübeleri sebebiyle sonradan ondan soğur. Ankara'da Celal Ferit'le olan ilişkisi hayatına başlarda bir heyecan katsa da kısa zamanda ondan da soğur. Halit'in işi sebebiyle Zonguldak'a taşınmaları bu ilişkinin bitmesini kolaylaştırır. Zonguldak'ta bir baloda tanıştığı Nüzhet ile maceraları bu kadar kolay bitmemiştir. Mükerrem kendinden yaşça küçük, ününü İstanbul'a kadar salan bu "güzel" çocukla uzun ve sonu hazin ilişkiye başlar.

Nüzhet'in artık kendisinden sıkıldığını fark eder ama bu durumu anlamak istemez. "Döndükten sonra Mükerrerem'i tekrar kollarına almadı. Hatta sedirin bir köşesinde de oturmadı. Elinde yeni yaktığı bir sigara, odanın ortasında ayakta duruyor, sanki genç kadını uğurlamaya hazır bulunmak için oturmuyordu." (KI, 2016:99)

Genellikle eserlerde anlatılan kadın imajında iradesiz ön plandadır. Mükerrerem de bu iradesiz kadın imajını simgeler. Nüzhet'in onu terk etme ihtimalini düşünerek terkedilen olmayı göze alamaz ve kendisi Nüzhet'i terk etmek ister fakat bu düşüncesinden kısa bir an sonra utanır ve onu asla terk edemeyeceğini anlar.

"...Lakin Mükerrerem kendi zaafını bütün büyüklüğü ve enginliği ile görmekten pek çok muztarıptı." (KI, 2016:110)

Nüzhet'in artık ondan sıkıldığını anlamaz ve tuzağa düşürülmek için davet edildiği bağ evine gider.

"İstedığı şey red gördüğü için, emrine hemen "peki" denmediği için şimdi Nüzhet de heyecanlanmıştı. "Ben de bunu asıl tehlikesi için istiyorum. Her tehlikeyi hakir görerek kollarıma gelmeni istiyorum. Bana zevk vermek için her şeyi göze alıp koşuyor musun, yoksa koşmuyor musun, işte mesele bu!" (KI, 2016:108)

"Kadının doğal yapısı gereği aşağı durumda olduğu için, erkeğe köle olmayı seve seve kabul edecektir ve bu baskıya da layıktır; çünkü aptal, kibirli, insan sınıfına girse bile ancak barbar denilebilecek bir yaratıktır." (Millett, 2011:325)

Mükerrerem'in iradesiz olduğunu Nüzhet'in isteklerini geri çevirememesinden; kötücül olduğunu da aşkı Nüzhet'in öldürülmesi ve eşi Halit'in hapse girmesiyle rahatladığını hissetmesinden anlarız. Eserde katil Halit maktul Nüzhet olarak verilse de, asıl katil Seniha maktul ise Mükerrerem'dir. Düşünülenin aksine burada Mükerrerem olayın kurbanı değildir. Seniha'nın hazırladığı kadere (femme fatale) göre kurban Halit'tir. Mükerrerem eğer bu olayda yuvası yıkılan ve iradesine engel olmaya yardım edilmeyen karakter olsaydı, Halit hapisaneyeye girdiğinde rahatlama hissinde olmazdı. Nitekim Seniha'yla da yollarını ayırmak zorunda kalan Mükerrerem, zengin bir adamın metresi olduktan sonra konsomatris olarak hayatını devam ettirir.

Mükerrerem, iradesiz bir karakter örneği olmasının dışında akılsız bir karakter örneğidir. Seniha gibi onun da sadece ilkokul diploması vardır. Fakat Seniha'daki genel kültür, kitap okuma, dil becerisini geliştirme hevesi onda yoktur. Yazar bu karşıtlıklarını

vurgulamak için Mükerrerem'in akılsızlığını intikam alma düşüncesinde de gösterir. "Fakat orada bulduğu erkeklere, hatta kendini götürüp getiren o iki adama ve Nüzhet'in önünde kollarını açmalıydı." (KI, 2016:155)

Selma: *Yıldız Olmak Kolay mı?* adlı romanda Üsküplü Şehsüvar Bey'in yirmi yaşında genç, güzel ve tatlı sesli kızıdır. Çocukluğundan beri baba evindeki fasıllara katılır. Annesi ud çalarken Kemani Celal Bey de evde bu meclislere ortak olur. "Selma Hanım daha küçük bir kızken meclislerimizde bulunur, şarkı okunurken bazen fasıla iştirak ederdi." (YOKM, 1996:25)

Annesinin âşıklarına paralarını dağıtıp eğlenmelerinden sonra çok eski bir evde tek başlarına kalır. Selma daktilo kursuna gittikten sonra bir işe girer. Bu iş yerinin müdürü Selma'ya göz koymuştur. Bir gün rahatsız olduğunu ve Selma'nın evine gelip çalışmasını ister. Selma akıllı ve ön görülü bir kızıdır. "Niye ben çağırılıyorum da tecrübeli daktilolar çağırılmıyor?"(YOKM, 1996:21)

Babasının ölümünden sonra tüm yük onun omuzlarına kalır. Daha yirmi yaşında bir genç kız olmasına rağmen işe girer ve annesiyle yaşamaya çalışır. Annesinden daha olgun ve baskın bir karakter olduğu için idare onun elindedir. "Yirmisindeki bir genç kız gibi değil, kırklık, ellilik, adeta evlat, torun sahibi bir kadın gibi konuşuyorum... Eğer ben bir genç kızsam, o çoğu zaman bir çocuktur." (YOKM, 1996:122)... "Şimdi de tekrar edilmiş tembihlere rağmen annesinin dayanamaması, kızının bu bahçelere, bu salonlara yıldız olacağını söyleyivermesi pek mümkündür." (YOKM, 1996:40)

Selma annesiyle söz hakkı konusunda çatışır ve kazanan hep o olur. Annesi ise buradaki yenilgisini güzelliğiyle alt etmeye çalışır. Onun talihini ve güzelliğini içten içe kıskanır. Bu kıskançlığını kızına belli etmese de Selma anlayıp annesine bu konuda tolerans gösterir. Selma, annesinin pek de kalmamış güzelliğini hissetmek için eski âşıklarının yanlarına gitmesine karışmaz. "Hanım, bu ziyaret amma da uzun sürdü! Zaten bu günlerde sana bir hal oldu, seni gelin edeceğim başka çare yok!" (YOKM, 1996:44)

Eski tanıdığı olan Kemani Celal, Selma'ya yıldız olma imkânı verdikten sonra hayatını da değiştirir. Selma, ses eğitimi aldığı derslerin ardından patronu Hasan Arif'in ona âşık olduğunu ve evlenmek istediğini öğrendikten sonra şaşırır. Mütevazı bir hayattan memnun olan Selma ne yapacağını şaşırır. Parayla mutlu olamayacağını bilir. Elliye geçkin bir adamın eşi olmak istemez. Hocası Celal Bey, patronun ne kadar zengin olduğunu belirtse

bile bu durumun kendisi açısından bir anlam ifade etmediğini söyler. “Annem benim gibi düşünmüyor, o benim mütevazı hayatı kabul etmek istediğime isyan edecektir.” (YOKM, 1996:72)...“Ne kadar mütevazı bir hayat özlüyordum. Bir yerde daktilo olmak ve mütevazı genç bir koca.” (YOKM, 1996:73)

Selma kararını Seniha Hikmet’i izledikten sonra bildireceğini söyler. Selma, Seniha Hikmet’i izledikten sonra sahne ışının büyümesine kapılır. Halkın gösterdiği bu ilgiyi sahnenin karşısında hissetmekten bile keyif alır. “Her gece bu kadar alkış toplamak, halkı kendine adeta esir etmek; ne harikulade bir şey! Böyle bir ay alkışlanmak bile bir ömre yetebilir. Yahut da bir ömre bedel olabilir.” (YOKM, 1996:85)

Daktilo olarak çalıştığı yerde müdürünün kötü niyetle yaklaşmasından sonra yıldız olabilmek adına daha kötü durumlara düşer. Öz eleştirisini yapan biri olarak bu durumu kendinden saklamaz. “Bir yıldız olmak, bunun verdiği gurur hakkı ve zenginlik öyle şeylerdi ki, bir mühim şirketin pek zengin müdürüne metresliği şiddetle reddeden bir kadın, Arif’e karşı bu fedakarlığı yapabiliyordu.” (YOKM, 1996:104)

Sevgilisi Cevat Servet’le birlikte olur. Hasan Arif’in teklifini bu yüzden kabul etmez. Fakat sahneye çıktığı ilk geceden sonra Hasan Arif’in evine gider. Annesinin para hırsına yenilip yıldız olmak için yaptığı şeylerden sonra eski müdürü ile ilgilenmesi söylenince sinirlenir.

Annesinin durumuna düşmekten nefret eder. “Amma altı ayda değil, üç ayda milyoner olalım. Onun için sen, daha etrafı yokla. Ali İlhami Bey yetmez. Bir iki zengin daha bul.” (YOKM, 1996:178)

Selma, sahneye çıktıktan sonra Seniha Hikmet kadar alkış almayınca hızlı bir şekilde sahneyi terk eder. Selma uzun bir müddet ateşli hastalık geçirir ve zatürreden ölür. Yaşamı boyunca elde edemediği halkın ilgisini cenazesinde görür.

Semiha: *Gece Olmadan* adlı romanın kadın karakterlerinden biri olan Semiha, otuz iki yaşında güzel, fakat talihsiz bir kadındır. On sekiz yaşında bir evlilik geçirmiştir. Bu evliliğin ardından nüfuzlu, itibarlı ve zengin biriyle evlenmek ister. “Jozefin’le Roza bakıştılar ve tamamıyla samimi, “Aman ne kadar güzel, ne kadar da şık bir hanım!” dediler.”(GO, s.114)

Uzaktan akrabası olan Mehlika'nın eşi Ali Hayrettin'le iki buçuk yıl süren ilişkisi hüsrarla son bulur. Ali Hayrettin yatağında vefat eder. Zengin olan bu aşğının ardından ağlamaz.

“İki yıllık bir fasıladan sonra yeniden randevu evlerine gitmek, salonlarda rastlayacağı kimselerden bir koca, randevu evlerinden daimi bir dost temin etmeye çalışmak... Her ikisi bulununcaya kadar da bu nispeten müreffeh, gösterişli hayatı sürdürmeye muvaffak olmak! Genç kadın kendini birdenbire çöküp yıkılacak ve çöküp yıkıldığı yerde ölümü bekleyecek, isteyecek kadar yorgun, takatsiz hissetti. Ve iri, uzun kirpikli ela gözlerinden artık yaş boşandı.” (GO, 2012:15)

Kültürlü ve akıllı bir kadındır, fakat talihsiz olduğu için sekreterlik dışında başka bir işte çalışmamıştır. Refaha ermek için tek şansı olan Ali Hayrettin Bey'in ölümünden sonra bir süreliğine çalışması gerektiğinin farkındadır. Erkek kardeşi Adnan'la iş konusunu konuşurlar: “Hayır, elinde iki lisan, bir de kolej şahadetnamesi varken niçin daktilo olacaksın? Memur olursun. Orada henüz mumla adam arıyorlar!” (GO, 2012:21)

Adnan'la Ali Hayreddin Bey'in ölümünden sonra kısmetinin kapanması hakkında konuşurlar. Adnan'ın cüretkâr konuşmalarıyla Semiha Ankara'ya gidip çalışması gerektiğine ve oradan bir eş bulmasına kani olur. “Hayır, sefaret kâtipliğine tayin edilmeyeceksin. Fakat herhalde bir kısmetin çıkacak, Ankara'da kadın az erkek çok.” (GO, 2012:21)

Kardeşi Adnan'ın daha önceden pansiyonunda kaldığı Jozef Tudela'yı Beyoğlu'nda görmesiyle Semiha yeni bir zengin eş adayı belirler. “Gönül işlerindeki tecrübeleri sayesinde Semiha adamın üzerinde pek büyük tesir yaratmış, onu derhal allak bullak etmiş olduğunu anladı.” (GO, 2012:23)

Jozef Tudela'nın duygularını ifade etmesini bekler. Jozef Tudela eşinden gizli ilişki yürütmeye cesaret edip Semiha'ya açılmaz. Fakat Semiha daha rahat bir hayat için böyle bir ilişkiyi bekler. “Fakat artık bu kanaatini tadil etmiş bulunuyor, Jozef Tudela ile gizli maceraya girmenin pek karlı bir şey olabileceğini hesap ediyordu.” (GO, 2012:123)

Semiha para hırsıyla kendinden yaşça büyük birinin metresi olmak ister. Adnan'ın anlattığına göre Jozef çok zengindir. Bu zenginlik de Semiha'nın başını döndürmeye yeterlidir. “Herif Ankara yerlileri arasındaki en büyük üç zenginden biriymiş. İrkına has ihtiyatkârlıkla, korkaklıkla servetinin hakiki miktarını gizliyormuş, fakat hem dehşetli

zenginmiş, hem de İstanbul'a kapağı attıkça müthiş hovardalık ediyor, para yiyormuş.” (GO, 2012:124)

Daha önceki ilişkilerinde de para konusunu düşünmüştür. Jozef Tudela'nın Yahudi oluşunu Semiha'yı çok da önemsemez. Evleneceği kişinin zengin olması her şeyin üstündedir. Ali Hayreddin Bey'i iki buçuk sene beklemişse Jozef Tudela'ya daha fazla süre verebilir.

“Daha yaşlı, fevkalade esmer ve patlak gözlü Ali Hayreddin Bey'e aylarca ve aylarca tahammül ettikten sonra hiç de çirkin bir adam olmayan, hatta kılığına kıyafetine itina eder olalı adeta yakışıklı bir adam sayılması mümkün bir hal alan Jozef Tudela ile sevişmekten Semiha'nın herhangi bir istikrah duyması ve bundan dolayı merhamet ilham etmesi ise tabiidir ki hatıra gelemezdi.” (GO, 2012:124)

Jozef Tudela'nın hareket etmesini biraz geç bulduğu için karşısına çıkan ilk münasip kısmeti değerlendirmeye alır. Ahmet Muhsin Bey'le evliliği düşünür. “Bu izdivaç eski kirleri silecek bir sabun olurdu. Bu izdivaç, üzerinden “hayatını çalışarak kazanmaya mecbur bir kadın” yaftasını da kaldırır, en yüksekleri İstanbul'un eski meclislerinde en geri saflara ancak sokulabilecek bir manzara ve hüviyet arz eden Ankara hanımefendilerinin arasına girmek imkanını kendine sağlardı.” (GO, 2012:137)

Evli olmayı tek başına yaşayarak hayatını kazanmak zorunda olmakla değerlendirir. Kadının çalışma sahasında bulunmasını zorunda olmak olarak görür. Zengin bir iş adamıyla evlenip evinde hanımefendi olmayı tercih eder.

Jozef Tudela'nın evlenme teklifinden sonra annesinin bir Yahudi damada hoş bakmayacağını bildiği için Jozef'in dini vecibeleriyle dalga geçerek böyle bir şeyi kabul etmeyeceğini ima eder. Semiha paragöz bir kadın olduğu için tüm ipleri elinde tutmayı düşünür. Bir Yahudi'nin dini gerekliliklerini getirmeyi düşünmez.

“Ala! Kanepenin üst tarafında madam Rebeka, alt tarafında da ikinci zevce sıfatıyla cariyeniz. Sade müsaade edin de, ben kısları kürk giymeyeyim ve yaş kış kendisi gibi yemeni bağlamayayım kendisi gibi. Öyle ya, sizin dininizde bir erkeğin bizdeki gibi dört de değil fakat dilediği kadar kadın alması caizmiş.” (GO, 2012:147)

Semiha, İstanbul'a annesinin yanına ziyarete gittiğinde Jozef Tudela kendisini üç dört içinde hiç aramaz. Semiha bu zengin kısmetin de ailesi tarafından vazgeçilirdi diye düşünür. Jozef Tudela'yı aradığında damadından öldüğü haberini alıp yıkılır. “Ve haberi veren o Albert Vinterman olacak herife bütün nefret ve gayzını boşaltmamış, “Katil, katil!

Hepiniz birlik olup zavallı adamı öldürdünüz!” diye haykırmamış olduğuna yandı.” (GO, 2012:167)

Nezihe Yanıkses : *Turnede Bir Yıldız Öldürüldü* adlı romanın kadın karakterlerinden biri olan Nezihe Yanıkses, orta boylu, iri yeşil gözlü, hafif şişmanca, esmer ve alımlı genç bir kadındır. Eski bir ses sanatçısıdır. Tek tek iflas eden gazinolar ses sanatçılarının konumlarından düşmesine sebep olur. Nezihe de bu sınıftan düşmüş sanatçılardan biridir.

Nahid Sırrı'nın kadın karakterlerinin arasında en nahifi, en kibar ve en makul kadın karakteridir diyebiliriz. Tüm kadın karakterlerinde hırs, kıskançlık, intikam, iktidar hırsı ve şehvet düşkünlüğü gibi kötü özellikler kullanan yazar, Nezihe karakterinin yıldız olabilmek adına yaptığı hataları bize belirgin bir şekilde sunmaz.

Nahid Sırrı kadın karakterlerinin hayatlarını hep bir amaç uğruna yıpratmasıyla anlatır. Kendisinin ve başkalarının “yazgısıyla oynayan” (femme fatale) kadın bu eserde de vardır. Yıldız olmak uğruna daha önceden çalıştığı gazinonun patronuyla bir gecelik birliktelik yaşamıştır. “Maceralarını her türlü teferruatıyla hatırlayan, hafızası o derece sağlam olan Hayrettin Bey, Nezihe Yanıkses'in üç yıl önce beraber geçirdikleri tek gecenin sabahında...” (TBAÖ, 2011:27)

Hayrettin Bey'in gazinosunda vestiyerlik teklifini ses sanatçılığın tekrar geçme ihtimalini düşünerek kabul etmiştir. Nezihe kibar ve makul bir kadındır. Vestiyerlik yaptığı gazinodan ses sanatçısının birden ayrılışından sonra patronuna onun yerine geçme vaadini bile hatırlatmaz. “...kaybolan Meliha Nazan'ın ayrılacağı tuttu. Ankara gazinolarının birinden bir davet almış, talihini orada denemeye gitmişti. Hanendeler arasında bir yer boşalmış oluyordu. Nezihe Yanıkses makul bir insandı, “Onun yerine ben geçeyim!” demeye kalkmadı.” (TBAÖ, 2011:29)

Mütevazı ve uyumlu bir karakter olan Nezihe, kendisinden tecrübeli ses sanatçıların yerini alışında bile kibar davranmıştır. “Nasıl olur, Selma Hanım'ın yerini ben nasıl alabilirim? Hiç bu kabil mi?” (TBAÖ, 2011:47) İki buçuk aylık vestiyerlik çalışması, bir müşterinin kendisini aşağılayarak aracı olmasını talep ettikten sonra biter.

Süleyman Ergün'ün turnede hanendelik teklifi geldiğinde düşünmeden karar verir. Süleyman Ergün'ün onu hanendeliğe bile çıkarması ona lütuf gibi gelir. Turnede Nezihe, kendisine aşık bir müşteri tarafından bıçaklanır. Doktorlar ve hemşireler durumunun

ciddiliğini söylemezler. İki kürek kemiğinin arasından bıçaklanmasına rağmen giydiği sahne kostümünü düşünür. “Ve bir an tamamen müsterih, Nezihe Yanıkses, “Tuvaletlerimin arka kısmını tülle kapayarak bu izi belli etmem!” diye düşündü.” (TBAÖ, 2011:81)

Nahid Sırrı'nın kadın kahramanlarının belirli bir hedefi vardır. Bu romanda Nezihe, İstanbul'un sayılı kadın ses sanatçılarından biri olmayı ister. Bu hayali uğruna patronuyla bir gecelik bir birliktelik yaşar, gazinoda kuruyemiş satıcılığı ve vestiyerlik yapar ve Anadolu'nun ücra yerlerinde turnelere katılır.

Tüm bu sıkıntılar gazetelerde anılan bir ses sanatçısı olmak içindir. Hasta yatağında kendisi ile ilgili haberi okurken sevinç içerisinde hayata gözlerini yumar. “Saadete çok benzeyen bir his yavaş yavaş bütün mevcudiyetini kaplıyordu. Gazetenin havadisi kelimesi kelimesine varlığına nakşolmuştu. Evet biri trupun yıldızıydı, halk, sanatını takdir etmiş, bir delikanlı kendisine yüz vermediği için uğruna bir cinayet işleyerek kendi kendini mahvetmişti.” (TBAÖ, 2011:93)

Enise Hanım: *Kozmopolitler* adlı romanın kadın karakterlerinden biri olan Enise Hanım, Hayreddin Paşa'nın tek evladıdır. On dört yaşında babasının tayin olduğu yabancı memlekette kâtip olan Ali Muhsin Bey'le evlenir. Yeşil gözlü, sarı kısa saçlı, yüzünde hiçbir çizgi bulunmayan olgun ve güzel bir kadındır. “...kızından daha güzel olan bu annenin ince kızıl dudaklarını, çekik yeşil gözlerini, bembeyaz tenini, kesik altın saçlarını, sonra biraz uzun boynunu, fevkalade mevzun göğsüyle heykel gibi kusursuz kol ve bacaklarını görür gibi oluyordu.” (KO, 2012:27)

On iki yıllık eşinin ihanetinden sonra annesi ve kızıyla İstanbul'a taşınır. Ali Muhsin Bey'den kaçıp geldiği İstanbul'da katıldığı ilk davette güzelliğiyle herkesi etkisi altına alır. Kızıyla birlikte oturduğu masadan dansa daveti ilk alan kendisi olur. Kızı üzülmesin diye reddeder bu daveti ama etrafa göz gezdirirken içten içe bu alımlılığıyla kıvanç duyar. “Şimdi bir kere daha düşünüyordu, bu dans eden ve çoğu da hemen de kızı olabilecek yaşlardaki genç kızların da kadınların da hepsinden güzel ve arzuya daha layık bir halde bulunduğunu düşünüyordu.” (KO,2012:19)

Bu davette tanıştığı Cevat'la bir kır yürüyüşü esnasında karşılaşır. Aralarında kızının yaşı kadar yaş farkı vardır. Cevat'ın ona olan ilgisini fark eder ama ona bir evladı gibi bakar. “Doğurmasını bir zaman çok istemiş olduğu, erkek çocuk doğup yetişseydi, hemen hemen bu yaşa gelmiş bulunmayacak mıydı? Adeta oğluna hizmet eden bir anne duygusu içinde,

ve gayriihtiyari kendi anasının lafını bir kere daha hatırlayarak...” (KO, 2012:61) Enise Hanım’ın Cevat’ı reddetme sebeplerinden biri de; genç ve yakışıklı bir metres edinecek kadar zengin değildir.

Zengin ve yaşlı erkek veya kadın karakterlerin genç ve fakir metresler edinmesini ortak özellik olarak görülür. Sadece erkekler kendilerinden genç ve güçsüz kadınları metres edinmiyor; kadınlar da kendilerinden genç ve güçsüz erkekleri metres edinir. “Başka bir vaziyet içinde olsaydım, anneniz gibi büyük bir servete sahip olsaydım, o zaman mesele değişebilirdi.” (KO, 2012:61)

Oğlu yaşında biriyle ilişki yaşamaya başlar. Cevat’ın ısrarlarına dayanamayıp buluşmayı kabul eder. Müzeyyen Hanım’ın araya girip Suzan’ı Cevat’a istemesinden sonra bu ilişkiyi bitirmek zorunda kalır. Kızının mutluluğunu engellemek için bu aşkını maziye gömer. “Enise Hanım kendi hesabına ve belki içi yanarak reddettiği delikanlıya Suzan’ın nasıl hayran olduğunu ve bu hayranlığı gün geçtikçe büsbütün gizleyemez bir hale geldiğini düşündü.” (KO, 2012:72)

Suzan Cevat’ın evlenme teklifini kabul eder. Enise Hanım, kızından bu yasak aşkına saygı duyup kabul etmemesini beklerken bu cevap onu hiddetlendirmiştir. “Kızına karşı kalbi birden hınçla dolmuştu. Düşman bir sesle, “Peki, diyeceğinden zaten şüphem yoktu.” (KO, 2012:83)

2.1.6.Masum Kadın Karakterler

Suzan: *Kozmopolitler* adlı romanın kadın karakterlerinden biri olup koyu kestane rengi saçları, iri el ve ayakları, düz ve geniş göğüslü on sekiz yaşında bir kadındır. Annesinin yanında hoş ve zarifliğiyle dikkat çekmez. “Kendisine pek güzel denemez, daha ziyade şirin ve sevimli denebilir. Saçlarıyla gözlerinin rengi Cevat’inkilerden çok açık. Sade teninin rengi aynı. Esasen hemen yegâne güzelliği bu teni.” (KO, 2021:25)

Annesinin yaşına rağmen güzel ve diri kalması Suzan’ı rahatsız eder. Birlikte gittikleri davetlerde kendi masalarına bakılmasının sebebini şüphesiz ki bilir. Gençliğin ilgi ve arzulanma isteğini annesiyle istemeyerek de olsa paylaşmak zorunda kalır. “En az on yıl daha taravetini tamamen muhafaza edeceğinden emin bulunan bu anne için çok çabuk

kartlanacağı benzeyen bu genç kızın bir gün, tabii annesi değil, fakat ablası sanılması acaba pek mi imkansız bir şeydi?” (KO, 2012:18)

Masum, akıllı ve kültürlü bir kızdır. Genellikle büyük annesiyle vakit geçirmekten hoşlanır. Madam Blanş’ın kültürlü oluşu torununa da yansır. Babasının ana dilini öğrenir çalışkan küçük bir çocuk gibi derslerine daimi olarak katılır. Eski bir romancı olan Reşit Mükerrerem Bey’in evinde Türkçe dersleri alır.

Annesinin bunca hesaplarına karşın, Suzan olayları akışına bırakır. Cevat’la evlenmeyi kısa bir süre düşündükten sonra kabul eder, fakat onu kendine bağlamak için bir çaba sarf etmez. Buluşmalarda tek başlarına kalmazlar. Suzan onu görmek için can atmaz. Cevat ona annesinin planlarını anlatmadan önce evlenemeyeceklerini söyler. Suzan buna sakin bir şekilde karşılık verir. Cevat gibi genç ve çapkın bir erkeğin koca olarak kendisine sadık kalmayacağını hatta bu nişanın resmiyete dökülmeyeceğini bilirdi. “Bana daima olmayacak, son dakikada hatta nişan değil, nikah da olsa, yine son dakika bozulacak hissini vermişti.” (KO, 2012:122)

2.2. Erkek Karakterler ve Özellikleri

2.2.1. Güzel Erkek Karakterler

Nüzhet: *Kıskanmak* adlı romanın erkek karakterlerinden biridir. Matthew Gutman’ın erkeklik tanımına göre erkeklik doğuştan değildir, toplumun insanı bu role uygun görmesiyle erkek olunur. Erkeklik kavramı bir bakıma kadınlık kavramının zıttı olarak tanımlanır. Kadın erkek ilişkileri esas alındığında kadının yaptıklarını yapmayana erkek denir. Erilliğin göstergesi olarak kadınların iktidarı altına alması ve bu iktidarın altında ezilen erkeklerin de üstünde olması toplum erk olarak ifade ettiği kavramdır. Toplumun belirlediği bu erklik kavramının dışında kalan erkekler kadınsılık, kılıbıklık ve gaylikle suçlanır. (Sağlam, 2014:17) *Kıskanmak* romanındaki Nüzhet karakteri tasvirleri, yaşayışı ve kıyafetleriyle kadınsılık özelliği barındırır.

Nuriye’nin tembel, haylaz ve çapkın oğludur. Yirmili yaşlarına gelmesine rağmen ilkokul diplomasını alamamıştır. Yüksek eğitim düzeyindeki iş adamlarıyla ve cemiyetteki kadınlarla ilişki kuracak kadar da şımartılmıştır. Nuriye’nin bu şımarık ve terbiyesiz oğlunun cemiyette kabul görmesinin tek sebebi fiziksel özelliğidir. “...kadın cemiyetlerindeki

itibarını babasından ve hele annesinden avuç avuç para almasına pek de borçlu değildir. Çünkü güzel hem de çok güzeldi.” (KI, 2016:21)

Nahid Sırrı'nın cinsel eğilimi yüzünden ilgili çevresindekilerin dışlaması belki de edebiyat tarihinde çok sonradan yer almasına sebep olmuştur.

Yazarın eserlerindeki erkek karakterlerini tasvir ederken kadınsı imgeleri kullanması döneminde çok yadırganmıştır. Yirmili yaşlardaki Nüzhet karakterini de tasvir ederken geleneksel erkek karakter tasvir tutumunun bir hayli dışına çıkar.

Güzellik, estetik ve tutku gibi sıfatlar kadın karakterlerle anılırken, Nüzhet karakteriyle bu sıfatlar erkek karakterinde kullanılmıştır. Yakışıklılık, sert mizaç ve bağlılık gibi sıfatlar Nüzhet karakterinde kullanılmamıştır. “...kızıl ve biraz kalın dudaklarında...” (KI, 2016:32)... “Omuzları geniş, beli ince ve kalçaları dar vücudunu...” (KI, 2016:49)...“Nüzhet bembeyaz ve bir mermer kadar temiz göğsünü bütün çıplak gösteren beyaz pijaması ile cinsi belli olmayan bir heykel gibi, bir resim gibi güzeldi.” (KI, 2016:98)...“Bu omuzları geniş ve bel yeri ince gövdede, eski Yunan heykellerinin mutlak tenasübü vardı.” (KI, 2016:109)

Nüzhet'e dair yapılan tüm tasvirler bu ve benzeri şekilde olup olağanın dışındadır. Yapılan hiçbir tasvir erkek karakter tasviriyle uyuşmadığı gibi, genel Türk edebiyatındaki erkek karakter tasviriyle de, Türk erkeğinin geleneksel tasviriyle de uyuşmaz.

“Erkek olmak, kadınlık içerisinde tanımlanan ve kadınsı olarak görülen her türlü harekete ve özelliğe izin vermeyen; dölleyici, koruyucu ve geçindirici özelliklere sahip olmayı gerektirmektedir. (Demren, 38-39)

Nüzhet güzelliğinin kadınlar üzerindeki etkisini bildiği için diğer erkekler gibi ‘şaklabanlık’ yapmaya tenezzül etmez. Kendisine ilgi duyan kadınlardan sıkıldığında onları aşağılar. “Fakat Allah beni her suçtan münezzeh, pek çok kadından da güzel yaratmışsa, kendileri genç ve güzel görünmek için ne yapacaklarını bilmeyen kadınlara karşı bu neden bana gurur hakkı vermesin?” (KI, 2016:109)

Halit: *Kıskanmak* adlı romanın erkek karakterlerinden biri olup güzelliğiyle ön plana çıkan ikinci erkek karakterdir. Nüzhet kadar tutkulu ve şehvetli şekilde tasvir edilmemesinin sebebi yaşıdır. Kırk beşini aşmış Zonguldak'ta bulunan küçük bir kömür şirketinin güzel başmühendisidir. “Hatta güzel erkekti. Laciverte çalan mavi ve uzun kirpikli gözleri,

çizgileri düzgün ve kusursuz bir yüzü, ortanın uzununu bir boyu, beyaz ve yumuşak kalan çok biçimli elleri vardı.” (KI, 2016:69)

Çocukluğuna dair yapılan tasvirler güzelliği ile ilgilidir. Bu güzelliği hem ailesi tarafından hem de çevresi tarafından daha çok ilgi görmesini sağlar. “Ah benim güzel evladım! Ne olurdu zavallı Seniha da sana benzeseydi!” (KI, 2016:56) “...başka vakitler Seniha’ya hiç ehemmiyet vermeyen, manasız, tatsız bir çocuk nazarıyla bakıp ona göre muamele eden kızlar candan birer dostu kesilir.” (KI, 2016:54)

Babası ve annesinin vefatından sonra kız kardeşiyle birlikte yaşar. İşten çıkıp Beyoğlu gazinolarında kadınlarla zaman geçirip gecenin geç vakitlerinde eve döner.

Seniha, abisinin yaşadığı hayatı içten içe kıskansa da bunu belli etmemek için o gelmeden önce yatar. Yine bir gece çılgın eğlencelerinin dönüşünde onu baygın halde uyur. Sabahında kız kardeşi onun bu yorgun bedenini izleyip düşüncelerinde kıskanır. “... Halit’in yarı açık kalmış dudaklarının ancak birkaç saat evvel verdikleri ve aldıkları buseleri kinle, kıskançlıkla, hicapla, nefretle hem de ihtirasla düşünürdü.” (KI, 2016:65)

Halit, kendinden yirmi yaş küçük biriyle evlenir. Orta halli, namuslu bir kadın tanımlamasına uygun bir eş seçer kendine. Başlarda eşinin bu özellikleri makul gelse de sonradan sıkılmaya başlar. Bunun sebebini de eşine bağlar.

“...evlenince de eski Beyoğlu âlemlerine getirdiği bütün ihtirasla Mükerrerem’in kocası olmuştu. Fakat bu hal çok az sürmüş, birkaç ay sonra geceler hemen tamamen uyku saatlerinden ibaret kalmıştı... Ve bunun kabahatini üstüne almayarak taze ve güzel karısına yüklüyor, onun acemiliğinde ve hararetsizliğinde buluyordu.” (KI, 2016:73)

İşleri çok yoğun olduğundan ne kız kardeşinin intikam planlarını ne de eşinin onu aldatmasını anlamaz. Halit karakterinin kurguda kurban rolünü üstlendiği, Seniha’nın yılların intikamını tek seferde acı bir şekilde almasından anlaşılır.

Mükerrerem’in Kopuz’da Nüzhet’le beraber olduğunu Seniha’dan duyması, kurbanı olay yerine götürür. Halit, Mükerrerem’i Kopuz’da bulamamıştır. Olaysız bir şekilde mekândan ayrılırken Nüzhet’in dayanamayıp Mükerrerem’i aşağılamasıyla Halit’in tetiği çekmesi aynı anda olur. Halit yedi buçuk sene hüküm giyer. Burada Seniha’yı sevindirecek bir hastalığa yakalanmaz. Çıktığında ise hemen bir iş bulur ve hayatına kaldığı yerden devam eder.

2.2.2.Çapkın Erkek Karakterler

Adnan: *Gece Olmadan* adlı romanın erkek karakterlerinden biri olup Semiha'nın Roma'da sefaret kâtipliği yapan kardeşidir. Ankara'da memur olarak çalışıp Ali Hayreddin Bey'in yardımıyla elçilikte üçüncü kâtipliğe yollanmıştır. Yakışıklı, çekici ve çapkın bir erkektir. "Evet, bu adamda şeytan tüyü var. İlk sevdiğim erkek o oldu ve galiba onun yerini kocam henüz alamadı." (GO, 2012:75)

Ablasının evde kalma sorununu kendince yöntemlerle çözmeye çalışır. Abla-kardeşin böyle bir özel konuyu rahatça konuşmaları aralarında mesafe olmadığını gösterir. Hatta Semiha'nın randevu evlerinde çalıştığını bildiği halde bilmezlikten gelir. Ali Hayreddin Bey'in ölümünden sonra ablasının kısmetine çözüm bulmaya çalışır. "İstersen benim yanıma, Roma'ya gel de sana oradan pek asil bir marki yahut pek zengin bir iş adamı bulalım." (GO, 2012:20)

Adnan, Ankara'da memurluk yaptığı dönemlerde bir Yahudi'nin pansiyonunda kalmıştır. Bu pansiyondaki şişman ve sarışın gelinin eşi hasta olduğundan geceleri kiracıların odalarına gider. Adnan da Ankara'nın kadınsızlık dönemlerinde bu gelinin odasına habersiz olarak geldiği ilk geceden sonra uzun bir süre birlikte olmuştur. Adnan, bu gece ziyaretlerini uzun zaman sonra hatırlar. "Allah kadıncağızdan razı olsun! Sayesinde bir hayli zaman geçindik." (GO, 2012:44)

Jozefin'in düğününde bile çapkınlığının zirvesine ulaşır. Kendisine âşık olduğunu bildiği için düğününde bile onu elde etme çabasıdadır. "Herhalde bu kabahatimi tamir etmeye hazırım. Dört gün sonra gideceğime göre elimizde buna imkân var!" (GO, 2012:75)

Cevat: *Kozmopolitler* adlı romanın erkek karakterlerinden biri olup Mısırlı Prenses Müzeyyen Hanım'ın tek evladıdır. Çapkın ve tembel bir erkektir. Tek meşguliyeti annesine kalan mirası arkadaşlarıyla harcamaktır.

"...laubali davranmak istidadını gösterenleri beraber şampanya içmek üzere Maksim veya Garden'e götürmez, Hiopano-suiza markalı otomobili ile şehir içinde yahut Linkoln spor otomobili ile şehir civarlarında seyranlara çağırılmazdı. Ve annesi Mısırlı Prenses Müzeyyen Hanımefendi ile senede iki kere behemal gittikleri Avrupa'dan böylelerine hiçbir hediye yollamaz, hiçbir hediye getirmezd." (KO, 2012:13)

Türk-İslam geleneklerinde göre erkeğin ipek kıyafet giymesi hoş karşılanmaz. Kadınlara hasredilen bu kumaş türü Nahid Sırrı'nın romanlarında erkeklere ait olmuştur.

“...mavi ipek pijamanın açık bıraktığı bu geniş, bembeyaz ve kalkık göğüs ve adeta küstah bir sağlamlığı, sıhhati haber veriyordu.” (KO, 2012:11)

Savurgan ve sorumsuz biridir. Arkadaşlarına özenle diktirdiği ama beğenmediği çok pahalı olan kıyafetleri dağıtır. “İkisinin de renklerinden ve desenlerinden hoşlanmadım. Bizim Tayfur’a vermeyi düşünüyordum. Madem ki beğendin, sen al.” (KO, 2012:15)

Çapkın bir erkektir. Davete katılan alımlı kadınları araştırıp haklarında bilgi alır. Ali Muhsin Bey’in kızı ve eşi hakkında arkadaşı Hüseyin Kemal Bey’den bilgi alır. “Peki, bu hanımları sen nasıl buldun? Kalpleri fethetmeye değer mi? Kendileriyle meşgul olmaya layık mıdır?” (KO, 2012:13)

Küstah ve sevimli tavırlarla Enise Hanım’ı etkilemeye çalışır. Aralarındaki yaş farkını önemsememeye çalışır. Enise Hanım onu ciddiye almayarak konuşur. “Benimle eğleniyorsunuz, insafsızca ve gaddarca eğleniyorsunuz! Bana bir çocuk muamelesi ediyorsunuz!” (KO, 2012:57)

Enise Hanım’la yaşadığı bir günlük macerayı annesinin intikam planı yüzünden bitirir. Suzan’la annesinin mirası paylaşamama ihtimali yüzünden evlenmeyi kabul eder. Enise Hanım’la ilişkisini bitirir fakat birlikteliklerine devam etmeyi de düşünür. “Enise Hanım’ kendisi için mahvolmuş saymaya sebep de yoktu ki! Kaynanalarla damatlar arasındaki gizli münasebetlere dair yapılmış türlü darbimeseller hiçbir sebep olamadan elbette ki, uydurmamışlardı! Mesele müstakbel karısından ve hele annesinden her şeyi çok iyi gizlemekten ibaret kalıyordu.” (KO, 2012:78) Freud kayınvalide damat ilişkisinin karmaşık bir yanı olduğunu belirtir:

“Erkek için, kayınvalideyle olan ilişki benzer duygular nedeniyle karmaşıklaşır. Ancak bu duyguların kaynakları farklıdır. Erkek, nesne seçimi yolu üzerinde, normal bir şekilde annesinin, belki de kız kardeşinin imajından, sevgi nesnesine ulaşmıştır. Enstest engeli nedeniyle sevgisi, çocukluğunun bu iki değerli şahsından uzaklaşmış ve bu şahısların özelliklerini taşıyan yabancı bir nesneye varmıştır. Kendisi annesinin ve kız kardeşinin annesinin yerine, kayınvalideye geçmiştir şimdi. O eski seçime geri dönme eğilimi çıkar ortaya.” (Freud, 2009:75)

Cevat yirmi beş yaşında olmasına rağmen annesinin idaresinde yaşar. Onun intikam planlarına göre hareket etmek zorunda kalır. Tek başına birey olarak ayakta duramayacağı için itirazları çok uzun süremez. Annesinin sinirleneceği biçimde evlilik kararını yirmi beş yaşında bir erkeğin haberi olmadan nasıl verdiğini sorar. “Ne dedin? Bir daha söyle

bakayım? Yirmi beşine gelmiş, istediği kızla evlenmek hakkını kazanmış herif anasına avuç açmaz. Git gözüm görmesin!” (KO, 2012:78)

Ekonomik özgürlüğünü elde edememiş bir erkektir. Bu yüzden bir kadın idaresinde süren bir hayatı vardır. Ataerkil toplumlarda evin yöneticisi erkektir. Evin babası öldükten sonra erkek çocuk küçük bile olsa söz hakkı ve yönetim ondadır. Bu romanda ise ekonomik ayrıcalık kimdeyse söz hakkı ondadır.

2.2.3.Duygusal Erkek Karakterler

Hasan Arif: *Yıldız Olmak Kolay mı?* adlı romanda şişman, kısa boylu ve ellilik yaşlı biri olarak tasvir edilir. Kumkapı’nda bilet memurluğuyla başlayan iş hayatı, İstanbul’un sayılı gazinolarına sahip milyarder iş adamı olmakla son bulur. Burada tanıştığı Eliza ile uzun yıllar süren bir dostluğu vardır. Aynı evde kalırlar fakat dışarıda özgürlerdir. Aynı evdeki hizmetçileriyle gazinodaki hanendelerle birlikte olur.

Elli yaşındaki bu milyarder iş adamı bu kadınlarla sadece bedensel ilişki kurarken Selma ile tanıştıktan sonra ona âşık olur. “Evet, öyle. Fakat ilk görüşte sevdim. Şimdiye kadar gördüğüm kadınlardan ve kızlardan o kadar farklı ki.” (YOKM, 1996:60)

Bu aşk yaşlı ve zengin erkek karakterlerin kendilerinden yaşça küçük kadınlarla birlikte olma istekleri güçlerini ve gençliklerini parayla geri almalarına dayandırılarak açıklanabilir. “Lakin erkekler paralarını bir silah olarak genç kadın avında kullanıyorlar, kendi yüzlerinin senelerle almış olduğu iğrenç ve gülünç şekli hesaba katmıyorlardı.” (YOKM, 1996:66)

Dış görünüşleri değişmese de yaşlı erkeklerin psikolojileri bu duyguyla değişir. Hasan Arif’te de durum aynıdır: “Bununla beraber, bugün birdenbire kendisini o kadar gençleşmiş ve adeta mesut hissetti ki...” (YOKM, 1996:87)

Jozef Tudela: *Gece Olmadan* adlı romanın erkek karakterlerinden biri olup Ankara’da nalburluk yapan Yahudi esnafıdır. Evinin odalarını kiraya vererek pansiyon işletmeciliği yapar. İki kız ve bir hasta oğlu vardır. Bu hasta oğlunun da bir küçük oğlu vardır. Jozef Tudela cimri bir esnafıdır. Nalbur dükkânı, pansiyonun kazancı ve cimriliği sayesinde kısa zamanda zengin olmuştur.

Yeni edindiği zenginlik statüsü hasta oğlundan utanmasına sebep olur. Oğlunun acizliği ve hastalığı onu veliahtlık yerine oturtmaz.“Moiz Tudela’nın ölümü babasının üzerinde yıkıcı bir tesir yapmayacaktı. Hele sonra zamanlarda mevta benzi bağlamış, yüzü buruşup saçları dökülmüş ve gözlerinde fer kalmamış olan, adeta orta yaşlı insanlara dönen bu adamın babası olmak kıranta Musevi üzerinde garip, hatta biraz haysiyet kırıcı bir his vermeye başlamıştır.” (GO, 2012:83)

Jozef Tudela zenginleştikçe bireysel bir hayat yaşamayı tercih etmiştir. Eskisi gibi tutumlu davranmaz. Gittiği eğlence yerleri lüks yerler olmaya başlamıştır. Daha kaliteli kıyafetler, ayakkabılar ve kravatlar almaya ve daha lüks şekilde seyahat etmeye başlamıştır. Eşi ve kızları Jozef’deki bu değişikliği fark ettiğinde durumun hiç de sandıkları gibi olmadığını savunur.

“...vaziyeti kavramıyorsunuz. Uzun seneler ikinci ile değil, hatta üçüncü ile seyahat ettim. Üçüncüye yine binebilirim, hamdolsun vücutça düşmüş değilim. Fakat Ankara eski Ankara değil. Hatta Cumhuriyet’in ilk zamanlarının Ankara’sı değil. Ben de eski Yasef değilim. İş icabı temas edebileceğim insanların bir kısmı eskiden ikinci seyahat ederken, şimdi yataklıda gidip geliyorlar.” (GO, 2012:96)

Oğlunun ölümünün ardından İstanbul’a gidip eğlencelerine devam eder. Burada gördüğu eski kiracısı Adnan’ın yanındaki kız kardeşi Semiha, hayatını değiştirir. Semiha’yı gördükten sonra İstanbul’da yapacağı işlerini unutup caddelerde ışlık çalarak gezer. “Bu hali, bu değişmelerin sebebini ilk önce anlayamamıştı. Sonra anladı ve hiçbir dehşete düşmeyerek ilk önce sevinçle, hatta gururla başını yükseklere kaldırdı. Âşık olmuştu. Bir delikanlı gibi, bu için önünü arkasını hiç düşünmeden âşık olmuştu. Ve elli beş yaşında idi.” (GO, 2012:101)

Semiha’nın Ankara’ya gelmesiyle adeta mutluluktan gençleşmiştir ancak ona olan aşkını itiraf etmez. Semiha’nın taliplisi çıkıp evleneceğini öğrendiğinde harekete geçer. Semiha için her şeyi göze alarak karşısına çıkmıştır. Eşiini boşayacağını, kendisinin de Müslüman olacağını söyler. Geçkin yaşında aşkın esiri olup Semiha’ya tamamen teslim olduğunu ifade eder. Jozef Tudela Semiha’nın karşında titrek ve gergin bir ses tonuyla konuşur. Aşkın tutkusunda kaybolduğu için sadece malını ve ailesini değil dinini bile değiştirmeyi kabul eder. Jozef boşanacağını ailesine anlatırken bireysel mutluluğunu ailesine karşı getirdiği yükümlülüklerden ötürü daha fazla feda edemeyeceğini söyler. Rebeka’ya ölene dek bir maaş bağlayacağını söyler. Bu maaşın miktarını belirlemeyi de Rebeke’ya

bırakır; kendisini özgür kılmasının karşılığı olarak. “Hayatını ve saadetini kendisine daha fazla feda edemeyeceğini, üç evladının annesine ve tek torununun ninesine bildirmişti.” (GO, 2012:155)

Ali Muhsin Bey: *Kozmopolitler* adlı romanının erkek karakterlerinden biridir. Ailesi eski ulemadandır ve kazasker olması sebebiyle II. Abdülhamit döneminde itibarlı bir yaşam sürmüştür. İttihat ve Terakki döneminde de kurnazlığı ve girişken kimliği sayesinde Avrupa’ya memur olarak gönderilir. Ticaret işlerinin karışıklığı ve yurtdışına giderken altın kaçakçılığı iddiaları sebebiyle çok zengin olduğu düşünülür.

Kopenhag’da elçilikte memur olan elli yaşında, beyaz tenli, açık mavi gözlü ve sarı saçlıdır. Çapkın bir erkektir. Geçmişte Müzeyyen Hanım’la yaşadığı ilişki ve Kopenhag’da Magda’yla yaşadığı ilişki Ali Muhsin Bey’in artık kendisini yıpratmış hissettirir.

Elli yaşından sonra Fransız bir opera dansözlüğü yapan Magda’yla eşini aldatır. Enise Hanım tarafından terk edilir ve kızını da göremez. Magda’ya olan aşkı yüzünden eşinden boşanmaya karar verir. Kendisi bir yabancıyla yasak ilişkisi olmasına rağmen kızının bir yabancıyla evlenmesini istemez. Bunu gerçek bir Müslüman olarak düşünmez. “Eski bir kazasker oğlu olduğunu her şeye rağmen unutmuyor, kızının orda bir frenkle evlenmesi ihtimalini behemal önlemek istiyordu. Esasen bu Allah korkusuna kadar giden hissi, itiyatların bir tesirinden ibaret de değildi.” (KO, 2012:53)

Magda’nın uzak bir kasabadaki teyzenin hasta ziyaretine gidişi yalanından sonra Ali Muhsin Bey, bu ilişkisini bitirir. Bu olaydan sonra Paris’e gider ve oradan kızının nişanına katılmak için İstanbul’a geçeceğini yazar telgrafta. Kızının annesi ve büyükannesi tarafından kısmetinin bulunuşuna şaşırılmaz.

2.2.4.Aciz Erkek Karakterler

Cezmi: *Tersine Giden Yol* adlı romanın erkek karakterlerinden biri olan Cezmi, Hüseyin Hasip Paşa’nın kibar, şımarık ve işsiz oğludur. Yirmi yedi yaşındadır ve herhangi bir mesleği yoktur. Almanya’da yaklaşık altı sene kalmıştır. Sırasıyla ziraat, hukuk ve iktisat bölümlerine kayıt olmasına rağmen hiçbirinden mezun olamamıştır. Uzun yıllar yurtdışında kalmasının tek yararı, Fransızca ve Almancasını geliştirmek olmuştur.

Yirmi yedi yaşında bir paşazade olan Cezmi amcasına göre cinsiyetinin gereğini yerine getirmeyen sorumsuz biridir. “Hem efendim, hiç çalışmadan yaşayan erkek olur mu, böyle insana erkek denebilir mi?” (TGY, 2010:10)

Üvey annesi Seza Hanım’la uygunsuz durumda babasına yakalanmasının ardından evden kovulmuştur. Cezmi üvey annesine kötü gözle bakmaz. Seza Hanım’ın düşmanlıklarından kurtulmak için ona teslim olmuştur. “Seza’nın bana düşmanlıklara kalkışmasını bu sayede önleyeceğimi düşünüp razı olmuştum.” (TGY, 2010:25)

Dışarıdan Oedipus kompleksi olarak görünse de Cezmi’yi kompleks üzerinden anlayamayız. Cezmi sadece menfaatini düşündüğü için bu duruma mecbur kalır. Kendisinin güzelliğini fark etmediği için öfkelenen bir üvey anneyle aynı evde yaşamaktansa böyle bir cinayete razı olur.

Babası tarafından evden kovulduğunda da gerçekleri anlatamaz. Ne düşünüüyorsa öyle sanılmasına izin verir. Bu olayın perde arkasını babasına ve duyanlara anlatmaz. Erkek cinsinin bu olayı dışarıya anlatamama trajedisi vardır çünkü. “Çünkü imdadına mahalleli gelecek olursa kadın gibi kahraman sayılmaz, kendisiyle tefe konulup alay edilir.” (TGY, 2010:49)

Cezmi, Ankara’da İktisadi Milli Bankası’nda tercümanlığına başlar. Asgari bir ücretle başladığı bu işte zor bir şekilde ay sonunu getirir. Umumi Kâtibî, kendisini Ankara’nın en iyi sitesine yerleştirirken evine istediği zaman metresiyle gelme şartını koşar. Cezmi maddi durumu yüzünden bu teklifi kabul etmek zorunda kalır. Düştüğü bu duruma isyan edeceği anda kendisine yapışan ahlaksız evlat damgasını o da kabullenip bu isyanın komik olduğunu düşünür. “Haydi canım, sen ahlaksızlığından dolayı baba evinden kovulmuş bir mahluk değil misin?” (TGY, 2010:57)

Ankara’nın barlarında tanıdığı bir Macar kızla günlerini geçirir. Ona ısmarladığı şampanyalar bütçesini aştığında ise tefeciye borçlanır. “Velhasıl, “büyük aşkına” rağmen Lili, Cezmi için hakiki bir yıkım oluyordu.” (TGY, 2010:69)

Ankara’dan İstanbul’a amcası Hayreddin Paşa’nın kızı Hamdune’nin mektubuyla gider. Babasının malını Seza Hanım’a bırakmamak için dava açmayı düşünürler. Amcasının yardımıyla bu davayı kazanmak için Hamdune ile evlenmeyi bile düşünür. “Hamdune ile

veyahut başka bir kızla evlendiği takdirde babası kendisine yaklaşabilir, evli bir adamı Seza için tehlikesiz görebilirdi.” (TGY, 2010:93)

Avukattan aldığı olumsuz sonuçtan sonra Hamdune ile evliliklerinin gerçekleşmediğine çocuk gibi sevinir. İstanbul’dan dönüş yolunda eski bir tanıdığı olan Şayan Hanım’a rastlar. Cezmi hemen hemen annesi yaşında olan Şayan Hanım’ın güzelliği ve diriliğinden etkilenir. Şayan Hanım’la trende birlikte yedikleri yemeği Cezmi ödemez. Şayan Hanım bu jestinin karşılığı olarak bir akşam yemeğine kendisini davet ettirir. Bu gecedan sonra aralarında başlayan ilişki yaş farkı sebebiyle farklı bir şekilde ilerler.

Şayan Hanım, Cezmi’nin evine yerleşip her şeye hükmetmeye başlamıştır. Bu durum Cezmi’ye farklı hissettirmiştir. “Cezmi kendini birdenbire her türlü dert ve üzüntüden kurtulmuş, annesinin kucağında nazlandıran bir çocuk gibi emin ve bahtiyar hissetti.” (TGY, 2010:120)

Cezmi’nin aldığı asgari düzeyde ücretle Şayan Hanım, istediği şekilde yaşayamaz. Kendi düzenini kurmak için kendisi de maddi ve manevi açıdan çaba sarf eder. Cezmi’ye Şayan Hanım’ın kendisine sahip çıkmasına izin vererek bir kadının hamiliğini kabul etmiş erkek karakter profili çizilir. “Kadın bütün borçlarını son meteliğe kadar derhal ödüyordu. Apartmanın kirasını da tamamıyla üzerine alıyordu. Cemil Saffet Bey’in ve onun paravanlık ettiği kimselerin ayakları apartmandan kesilecekti.” (TGY, 2010:130)

İş yerindeki arkadaşları, bu apartmandan ayaklarının kesilmesinin ardından Cezmi’yi küçümserler. Cezmi’nin Şayan Hanım tarafından bakıldığını bildikleri için onu bu durumundan dolayı aşağılarlar. Şayan Hanım İstanbul’a emlak davaları için gittiğinde Cezmi işten atılmıştır. Kendisine eski işinden daha iyi yerlerde iş vaadinde bulunan Mahmure ile çaresizlik yüzünden evlenir. Kazandığı para Mahmure ile kendisini geçindirmeye yetmez. Bu yüzden Mahmure para getirecek başka kapılar bulur.

Evliliklerindeki bu düzensizlik uzun süre onları bırakmaz. Evini geçindiremeyen bir erkek sınıfına girer. Mahmure bu durumu daha fazla idare edemeyip sürekli şikâyet etmeye başlar. “Ataerkil evlilik biçimi ile iş bölümü ve çalışma katları çevresindeki aile yapısı, bu değerler sistemlerinin kabulünde önemli rol oynarlar. Erkeği üstün ekonomik durumu ile, kadının ekonomik güçsüzlüğünün de bu etkide büyük payı olur.” (Millet, 2011:97)

Mahmure ile karşılıklı menfaatlerin uyuşmaması yüzünden boşanır. Rezzan adlı zengin bir ailenin kızıyla evlenmeyi düşünür. Rezzan, Cezmi'nin niyetini anlar ve onunla evlenmekten vazgeçer. Eserin sonunda Cezmi, tüm kadınlar tarafından reddedilen ve yalnız kalan karakter olarak verilir. Başkahramanın pasif, tutunamayan ve kadın himayesine muhtaç bir erkek karakter olması modern erkek karakter tanımının dışına çıkartır.

Hüseyin Hasip Paşa: *Tersine Giden Yol* adlı romanın erkek karakterlerinden biri olan Hüseyin Hasip Paşa, emekli validir. Konya, Bağdat, Yanya, Aydın ve Trabzon şehirlerinde valilik yapmıştır. Yetmiş yaşını aşmıştır. İlk eşi Seniye Hanımefendi'nin ölümünün ardından genç ve güzel bir kadınla evlenmiştir.

Yaşlı ve zengin paşa tek evladını eşiyle birlikte bir odada yakınlaşırken görmüştür. Hüseyin Hasip Paşa bu sahneye çok hiddetlenir ve oğlu Cezmi'yi evden kovar. Mirastan men edip cenazesine dahi gelmesini istemez.

Seza Hanım'ın planını göremez ve oğlunu reddetmeyi seçer. Bu olayda eşini suçlamaz ve ona sonsuz güveni vardır. “Seza dünyanın en iyi kalpli kadınıdır. Ben dünyada şefkati, muhabbeti, fedakârlığı ancak onda gördüm. Siz hepiniz malıma göz dikmişsiniz, menfaat peşinden koşan mahlûklarsınız!” (TGY, 2010:82)

Oğlunu mirastan men edince tüm varlığını Seza Hanım'ın üstüne yapar. Paşa'ya kısa bir süre sonra felç inince Seza Hanım'ın tavırlarındaki değişikliği görüp hiddetlenir fakat hiçbir şey yapamaz haldedir. “Çünkü size bu mektubu sitemlerde bulunmak için değil, fakat pederinize nüzul indiğini ve Seza Hanım'ın elinde artık katiyen bir oyuncak olduğunu bildirmek maksadıyla yazıyorum. Söylendiğine göre amcama nüzul Seza Hanım'la müthiş bir kavga esnasında inmiş... Fakat zekâsına sahip bulunduğu belli imiş ve karısına kin dolu gözlerle bakarak, boğuk boğuk sesler çıkarıyormuş.” (TGY, 2010:216)

Mehmet Şahabettin: *Sultan Hamid Düşerken* adlı romanın erkek karakterlerinden biri olan Mehmet Şahabettin, Sultan Abdülhamit döneminin sadrazamlarından biridir. Seksen üç yaşında yorgun, yaşlı ve bitkin bir paşadır. Kendi devrinin bittiğini kabul etmeyip tüm yeni kabinelere seçilmek ister. Üç kere evlenmiştir. Son eşinden olan kızı Nimet'le çok yakındır. Her türlü sıkıntısını kızıyla paylaşıp akıl alır.

Sabahları kızı ondan önce gazeteleri okuyup kendisi uyanınca haberleri özetler. Paşa kızına köşe yazılarının asıl amaçlarını sorar. Aldığı cevaplar ise kızının siyasi konulardaki

ilmini ve zekâsını gösterir. “Paşa gözlerini kapayarak bir müddet bir mukabelede bulunmadı. Kızının zekâsını bu sükut içinde bir kere daha tasdik ve takdir etmişti.” (SHD, 2017:45)

II. Meşrutiyet döneminin hürriyet ve bağımsızlık fikirlerinden Nimet de etkilenmiştir. Dönemin kaygan siyasal rejimi hakkında babasıyla görüş ayrılıklarına düşmüştür. Nimet’in bu kaos içinde isabetli görüşleri olsa da babası için ileri düşünceler olarak şaşkın bir şekilde değerlendirilir. “Mehmet Şahabettin Paşa birden sarsıldı. Kızı, hürmette hiçbir gün, bir kere kusur etmemiş olan kızı, kendisini adeta tersliyordu. “Hürriyet ve Meşrutiyet” havası bu yalıya kadar girmiş, kızını kendisine karşı adeta ayaklandırıyor muydu?” (SHD, 2017:46)

Paşa hakkında gazetelerde çıkan rüşvet haberlerine karşı kızının bir yol bulması ve harekete geçmesi olağandışı bir durumdur. Paşa buna karşı çıksa da kızı uygun bir şekilde bu işi halledeceğini söyleyip evden çıkar.

“Bütün irade ve hürriyetini pek uzun yıllar önce Sultan Hamid’in ellerine teslim edip her hareket ve düşüncesini onun ne diyeceği ve ne düşüneceği mülahazasına vakfederek şimdi o baskı kalkınca seksen üçünde kazandığı hürriyetten şaşırıp kalan Şahabettin Paşa, bu irade ve hürriyeti bir haftadan beri de tamamen kızına teslim etmiş bulunuyordu.” (SHD, 2017:78)

II. Meşrutiyet’in ilanıyla yetkileri kısıtlanan bir padişahın sadrazamının da yetkileri kısıtlanmıştır. Kendisi hakkında gazetelerde yapılan olumsuz haberleri kaldıramaz. Aldığı rüşvet hakkındaki haberlere herhangi bir sansürleme yapamaz. Yeni kabineye girebilmek için önemli kişileri araya sokar; ancak yer edinemez. İktidarını ve yetkilerini kaybetmiş bir erkek olarak kızının zekâsıyla doğan bir fırsattan yararlanıp tekrar bakan olur. İttihat ve Terakki’nin İstanbul’daki önemli temsilcilerinden biri olan Şefik Bey’in evlenme teklifinde babasının mevkiini iade şartını koşar. “İkinci şartım, sizi teşekkür edecek olan ayan heyetine aldırması, yeni devir karşısında şüpheli bir adam vaziyetinden çıkarmasıdır.” (SHD, 2017:125)

Paşanın onurunu zedeleyen bu durum eski mevkiini elde etmesinin ardından unutulur. Kızının sayesinde tekrardan aynı mecliste bulunsa da kendisi de bu durumu fark eder. Kızın boyunduruğu altında pek de sesi çıkmaz fakat gücün artık hürriyet sevdasında olanlarda olduğunu bilir.

Aciz bir erkek karakterinde olması sadece yaşlı ve makamından düşmüş bir paşa olmasından ötürü değildir. Kendisinin aldatılmasının farkında olmayışı ve kızı tarafından

yönlendirilişindedir. Paşanın tek derdi ölmeden önce aynı mevkide kalmaktır. Yoksa tekrardan ev yönetimini de ülke yönetimini de elde etmek arzusunda değildir.

Kadın-erkek arasında hükmetme mücadelesi paşa tarafından kızına herhangi bir mücadeleye girmeksizin verilir. Acizliğinin farkında olan bir erkeğin daha çok sinir krizleri geçirip mücadelesini ölene dek sürdürmesi beklenirken paşa bunu yapmaz.

2.2.5.Masum Erkek Karakterler

Cevat Servet: *Yıldız Olmak Kolay mı?* adlı romanın erkek karakterlerinden biri olan Cevat Servet, Zayıf, uzun boylu, kumral saçlı genç biridir. Ayasofya’da resmi bir matbaada düzeltmen olarak çalışır. Yıllardır mezun olamadığı Edebiyat Fakültesi’nde tezini yazmak yerine okuyucusu az olan bu dergide çalışır.

Selma’ya karşı büyük bir zaafı vardır. Fakülteden öğrendiği şiirleri, romanları Selma’ya okur. Selma’nın yıldız olmak için aldığı dersleri duyunca aşkı daha da alevlenir. Askerliğini yapmamış, mezun olmamış ve cebinde parası olmayan Cevat Servet, Selma’nın yıldız olduktan sonra da onunla birlikte olacağını düşünür.

Cevat Servet, Selma’yla birlikte olduktan sonra kendisiyle evlenmek zorunda kalacağını bilir. Bu yüzden bu yıldız adayının kendisiyle evlenmek daha öncekinden cazip gelir. “...sadece basit bir kızdan sanatkâr derecesine yükselen sevgilisinin nazarında daha büyük bir kıymet aldığını düşünüyordu.” (YOKM, 1996:112)

Erkek karakterin -hele ki çalışan ve fakülte okuyan erkek karakterin- maddi sıkıntılardan kurtulmayı yıldız olma yolundaki kadın karaktere bel bağlaması onun acizliğine işarettir. “Ve artık sinema paraları Selma tarafından veriliyor, genç kız onun borç istemesi ihtimalini de uzak görmüyordu.” (YOKM, 1996:113)

Fakir ve öğrenci olan Cevat Servet, Selma’yı bekleterek sıradan ve mütevazı bir yaşamın hayalini kurarken Selma yıldız olur. Cevat Servet’in durumu karşı tarafın rolünün oturmasıyla değişir. Türk edebiyatında kadın profillerinden biri olan masum ve namusuyla oynanıp ortada bırakılan kadın imajı bu romanda erkeğe verilmiştir.

Cevat Servet Selma ile birlikte olduktan sonra Selma'nın onu kesinlikle eşliğe kabul edeceğini düşünür. Fakat Selma, yıldız olabilmek adına zengin patronunun metresi olma düşüncesinde Cevat Servet'i reddeder. Cevat Servet bu durumu hazmedemeyip sarhoş bir halde Selma'nın evinde ağlar. Sanki gelinlik hayalleriyle oynanmış bir genç kız gibi Selma'nın annesine hakaretler yağdırır.

5.2.2.Şefik: *Sultan Hamid Düşerken* adlı romanın erkek karakterlerinden biri olan Şefik, uzun boylu, sarı saçlı, mavi gözlü, sarı bıyıklı Trakyalı bir köy imamının oğludur. İttihat ve Terakki'nin İstanbul'a gelen askeri birliklerinden önemli bir binbaşısıdır.

Eşinin paşa kızı olması sayesinde iç güveysi olarak konağa taşınmıştır. Şefik ilk gördüğü andan itibaren eşinin etkisi alanına girmiştir. Bu siyasetten anlayan ve mantıklı cümleler kuran güzel kadın Şefik'in İstanbul'a geliş amacını unutturmuştur. "...Şefik Bey, bir kadının bu kadar muntazam cümlelerle ve fikirlerini bu kadar kuvvet ve mantıkla müdafaa edişini henüz hiç duymamıştı." (SHD, 2017:80)

Evlilikten sonra Nimet'in tüm isteklerini yerine getiren Şefik'in kendine ait fikirleri yoktur. Nimet'in verdiği akli sorgulamadan kabul eder. "...Şefik gibi bir balmumu yumuşaklığıyla istediği şekle girer miydi?" (SHD, 2017:206)

İttihat ve Terakki'nin iktidarı, 31 Mart Vakıyasıyla bittiğinde Şefik ne yapacağını eşine sorar. Nimet nasıl zarar görmeden bu olaydan sıyrılabileceğini düşünürken Şefik, akıbetini sadece bekler. "Ve erkek, memleketin, bu cesim imparatorluğunun sükûn ve asayışı kendisinden beklenen şahsiyet, bütün siyasi hayatının belki en nazik ve mühim noktasında bulunduğunu hissediyor fakat kendi kendine hiçbir karar alamayarak, derin bir uyuşukluk içinde bekliyordu." (SHD, 2017:245)

Evde kadının sözünün geçme durumu Eski Türk töresine uygun olsa da Nimet'in Şefik'e tahakkümü bu törenin de ötesindedir. Kadın daha çok alınan kararların danışıldığı kişidir. Hür ve özgür bir iradeyle tek başına aldığı kararı uygulayamaz. Şefik, Nimet'i çok sevdiğinden tüm masumluğuyla karısının her istediğini yapar. Bireysel olarak hiçbir karar alamaz. Hemen her konuda eşinin istediğini yapar.

Erkek karakterin bu denli söz dinlemesi ve asi olmaması kadınsı bir özelliğin erkeğe giydirilmesini gösterir. Şefik, Masum ve söz dinleyen ev hanımlarının yaptığı gibi sorgusuz

sualsiz Nimet'in her dediğini uygular. Tanzimat döneminin önemli karakterlerinden biri olan *Dilber*'in masumluğunu ve uysallığını Şefik'te görmekteyiz.

Şefik de tıpkı *Dilber* gibi sevdiği için sürgüne dahi razı olur. Kendisi hakkında kurulan bir plana itiraz etmeksizin kabul eder.

Süleyman Ergün: *Turnede Bir Artist Öldürüldü* adlı romanın karakterlerinden biri olan Süleyman Ergün, kırk beş yaşında belirli bir işi olmayan hüküm giymiş eski bir polistir. Taşradaki barlara ve gazinolara ses sanatçıları getiren bir organizatördür. Daha önceden Beyoğlu'nda açtığı küçük barlarda ortakları tarafından dolandırılıp iflas etse de, kısa süre sonra bu ortaklarıyla kol kola gezecek kadar da unutkan biridir.

Dürüst ve kibar kişiliği, bu mesleğe uygun olmadığını gösterse de para konusunda sıkıntıya düştüğünde bile evine iyi bakar, iki kızının eğitimine de büyük önem verir. “Süleyman Bey centilmenliği elden hiçbir zaman bırakmadığı için hemen hal hatır sormuş...” (TBAÖ,2011:43)... “Zaten Süleyman Ergün'ün işlerinin bir türlü düzelmeyişine, uçan kuşlara bile sık sık borçlanmasına böyle -velev ki arada bir olsun- kibar davranmaları sebep olmuyor değil!” (TBAÖ, 2011:49)

Mevki ve iş sahibi bir erkeğin bu denli mütevazı ve kibar oluşu dikkat çeker. Hayrettin Bey de bu mevkidedir; fakat Süleyman Bey gibi kibar ve mütevazı değildir. Daha kaba ve kibirlidir. Toplumun eşraf kesiminden olan erkeklerin kaba olma özelliği oturmuş bir özellik iken Süleyman Bey'deki bu kibarlık onu ön plana çıkarır. Masum bir erkek sınıflandırmasına girmesine de iş ahlakı sebep olmuştur.

Düzenlediği organizasyonlardaki kadınlara ve erkeklere kibar davranması hatta kendisini kullandırması masumluğun ötesinde saf biri olduğunu gösterir.

2.2.6. Kıskanç Erkek Karakterler

Hayreddin Paşa: *Tersine Giden Yol* adlı romanın karakterlerinden biri olan Hayreddin Paşa, Hüseyin Hasip Paşa'nın kardeşidir. Abisini sadece sahip olduğu mallar yüzünden kıskanmaz; genç ve güzel eşi sebebiyle de kıskanır.

Cezmi'yle üvey annesi Seza Hanım hakkındaki dedikoduya hiddetlenmiş gibi görünse de içten içe sevinir. Abisinin genç ve güzel eşi hakkındaki bu kötü haberler on biraz olsun yatıştırır. “İçinden hiç hiddetli değildi. Hatta, nefesine karşı itiraf etmese bile, bu netice kendisini memnun etmiş olacaktı.” (TGY, 2010:11)

Hayreddin Paşa, abisiyle pek yakın değildir. Fakat onunla ilgili tüm haberlere sahiptir. Yengesi Seza Hanım'ı da pek sevmediğinden ve para avcısı olarak gördüğünden bu kötü haberi aldığı anda üzülmez hatta sevincinden yerinde duramaz. “Her şeyini her zaman şiddetle kıskanmış olduğu büyük kardeşinin bu saadeti nihayet ödemeye başladığını öğrenmek, Hayreddin Paşa'yı içten içe bir sevince gark etmişti.” (TGY, 2010:12)

Yeğeni Cezmi ile abisi hayattayken Seza Hanım'ın elinden mirası almaya çalışırlar. Hayreddin Paşa'nın amacı Cezmi'nin baba malını almasına yardım etmek değildir. Bu düşüncelerini açığa vurmasa da Hüseyin Hasip Paşa'yla görüşmeleri sırasında abisi bu niyeti dile getirir. “Bütün dava miras davası. Hepiniz onun peşindesiniz! Senin de bu rezile evladını vermeye razı oluşun aynı sevda yüzündendir.” (TGY, 2010:81)

Hayreddin Paşa, kızını Cezmi gibi hayat tarzını tasvip etmediği birine vermeyi düşünür. Avukattan olumsuz haber geldikten sonra Cezmi davayı açmaktan vazgeçer. Hayreddin Paşa bu durumu kızının dış görünüşüne bağlar. “...bu kadar çirkin olduğu için de kızına içinden hakiki bir hiddetin kabardığını hissetmişti.” (TGY, 2010:106)

Mal hırsıyla tek evladına dahi hiddetlenmesi sadece kızının çirkin olduğunu düşünmesi yüzünden değildir. Eşi Feride'nin de dış görünüşünü beğenmez. “...karısına çok benzeyen bir mahlûkun güzel olabileceğini kabul etmedi.” (TGY, 2010:106)

Abisinin hayatını ve imkânlarını düşündükçe yeğeni Cezmi'yi elde etmeyi kısa yol olarak görür. Bu yüzden kızıyla aralarında bir bağ oluşması için çabalar. Mal varlığına ortaklardan biri olmadığı için giriştiği bu çaba da boşa çıkınca kızına daha çok öfkelenir. Sanki bu durumun tek sorumlusu kızının çirkinliğiymiş gibi. Kıskançlığı bir Seniha derecesinde olmasa da Seniha gibi kıskandığı abisinin arkasından planlar yapar. Elde ettiği tüm mal varlığına abisi henüz hayatta iken ortak olmaya çalışır.

SONUÇ

Nahid Sırrı Cumhuriyet döneminin önemli yazarlarından biridir. Edebiyat tarihçileri tarafından ilgi gösterilmediği için eserleri 1990 yılından itibaren basılmaya başlanmıştır. Selim İleri'nin belirttiğine göre yazarın on tane daha tefrika halinde kalmış kitabı vardır.

Nahid Sırrı Örik, edebiyatın kimlik ve cinsiyet düzleminde yerleşik kalıplarını sarsacak yaklaşımları olmuştur. Karakterlerine işlediği kötülük aşıları Fransız trajedisinin etkisinde kaldığını gösterse de ait olduğu dilin ve toplumun yazarın kurgularına ve karakterlerine hazır olmadığı aşikârdır. Bu yüzden kendine özgü bir dil ve kurgu oluşturmuştur. Kadın ve erkek karakterlerdeki kötü yanları ele alırken trajedilerini kişiliklerine göre yönlendirir. İktidar hırsına tutkun bir kadın karakteri sürgüne gönderir, kıskanç ve intikam hırsıyla dolu olan kadını yaşlı ve yalnız bırakır, kendine aşık olan güzel bir erkek karakteri yüzünü paramparça ederek öldürür.

Toplumsal cinsiyet esaslı yapılan bu çalışma, kadın ve erkek karakterlerin maskülen ve feminen özellikleri üzerinde durmuştur. Türk edebiyatında roman türünün kadın ve erkek karakterleri ile Nahid Sırrı'nın kadın ve erkek karakterlerinin değişimi ve dönüşümü incelenmiştir. Güzel, masum, ahlaklı ve savunmasız kadın karakterler, yapılan sosyal, siyasal ve ekonomik birçok devrim ile yerini güçlü, zengin, ahlaksız ve çapkın kadın karakterlere bırakmıştır.

Güçlü, zengin, çapkın ve ahlaksız erkek karakterlerin yerini aciz, masum, güzel ve uysal erkek karakterler almıştır. Değişen ve dönüşen kadın ve erkek karakterlerin maskülen ve feminen yanları incelenirken sadece dış tasvirleri ve eylemleri ele alınmıştır. Nahid Sırrı'nın kadın ve erkek karakterlerinin maskülen ve feminen yanları çocukluklarına dayandırılıp psikanalitik açıdan ele alınmıştır. Karakterlerin toplumun cinsiyet algısına ters düşen yanlarını ebeveynlerinin çocukluklarındaki davranışlarına bağlamıştır.

İncelediğimiz bu yedi eserde tüm karakterlerinin ele alınmış biçimleri yazara ait özgün bir üslupla yazılmıştır. Kıskançlığın, iktidar hırsının, güzelliğin, çirkinliğin, masumluğun, çapkınlığın, acizliğin, gençliğin ve yaşlılığın kıskacında kadın ve erkek karakterlerin rol değişimine uğradıklarını görürüz. Kimi karakterlerin kadınlara ait özellik olarak bilinen duygusal yönlerini görürüz kimi karakterlerin de erkeklere ait olarak bilinen duygusal yönlerini görürüz. Erkek karakterlerdeki maskülen yanın yaşlandıklarında, aşık olduklarında ve kendilerini beğendiklerinde yerini feminen yana bıraktığını görürüz. İktidar sahalarını

bırakmakta çekinmeyen yaşlı erkekler, aşık olduklarında tüm servetlerini ve aidiyetlerini bir kadının önüne seren erkekler, masumlukları istismar edilen erkekler ve kendilerine aşık olan erkekler gelenekselin dışında bir feminen taraftadırlar.

Kadın karakterlerdeki feminen yanın iktidarın tutkunu olduklarında, kıskançlığın esiri olduklarında, zengin ve güçlü olduklarında, masumiyetini kaybedip duygusuz olduklarında ve çapkın olduklarında yerini maskülen yana bıraktığını görürüz. Babalarının, annelerinin ve eşlerinin üzerlerinde söz hakkına sahip olan kadınlar, metres tutan kadınları, güçlü ve zengin kadınlar, haklı ve ahlaksız kadınlar maskülen taraftadırlar.

Bu çalışmanın odak noktası olan toplumsal cinsiyet karakterler üzerinde sadece sosyolojik bir inceleme esaslı olmamıştır. Kadın ve erkek karakterlerin kişilikleri üzerinde psikanaliz yöntemiyle de ele alınmıştır. Aşka, güzelliğe, paraya, üne, kadına ve erkeğe düşkün karakterlerin karşıt cins olmalarında bir fark yoktur.

Nahid Sırrı kötücül bir roman dünyası kurmuştur. Oluşturduğu bu kötülük dünyasında verilen karakterler karşıt özellikleri barındırsa da kötü bir sona mahkûmdurlar. Nahid Sırrı Örük yazdığı yedi romanda da toplumsal cinsiyet rollerini deforme etmiş dahası bu rolleri değiştirmiştir. Kadın ve erkeklerin geleneksel yaşam biçiminin tamamen tersi yönde yaşadığı romanlarında bu bakımdan Türk edebiyatında avangard bir çıkış yaptığı söylenebilir.

KAYNAKLAR

İncelenen Romanlar

- Örik, N. S. (1996). *Yıldız Olmak Kolay Mı?* (1.Baskı). İstanbul: Oğlak Yayınları
- Örik, N. S. (2010). *Tersine Giden Yol*. (1.Baskı), İstanbul: Oğlak Yayınları
- Örik, N. S. (2011). *Turnede Bir Artist Öldürüldü*. (1.Baskı), İstanbul: Oğlak Yayınları
- Örik, N. S. (2012). *Kozmopolitler*. (1.Baskı), İstanbul: Oğlak Yayınları
- Örik, N. S. (2012). *Gece Olmadan*. (1.Baskı), İstanbul: Oğlak Yayınları
- Örik, N. S. (2016). *Kıskanmak*. (8.Baskı). İstanbul: Oğlak Yayınları
- Örik, N. S. (2017). *Sultan Hamid Düşerken* (10.Baskı). İstanbul: Oğlak Yayınları

Yardımcı Kaynaklar

- Akyüz, K. (1995). *Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgileri 1860 – 1923*, İnkılâp Yayınevi, İstanbul.
- Arkan, N. A. (2015). *Annie Ernaux'nun "Bir Kadın" ve "Bir Adam" Adlı Yapıtlarında Metinlerarasılık ve Anne-Kız İlişkisi* İstanbul. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Arpacı, M. (2019) *Cinsiyet, Kötülük ve Beden: Femme Fatale İmgesinin Kültürel İnşası*. *Fe Dergi* 11, no. 1 (2019), 140-154.
- Arslan, T. (2010), *Edebiyatımızda İsimler ve Terimler*, (4. Baskı). İstanbul: Bilge Oğuz Yayınları
- Ayda, A. *Yeni Bir Romana Dair*. Cumhuriyet. 2 Temmuz 1946
- Aytaç. G. (2012). *Çağdaş Türk Romanı Üzerine İncelemeler*. (3.Baskı). İstanbul: Ötüken Yayınları

Bayar, S. *Osmanlı'da Kadın Dergileri*, Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi, Mayıs 2019,

Bayat, F. (2009). *Mitolojik Zıtlık Paradigması Baba-Oğul Mücadelesi*. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi The Journal of International Social Research Volume 2/6 Winter

Berkes, N. (2015). *Türkiye'de Çağdaşlaşma*, (21. Baskı). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları,

Butler, J. (2016). *Cinsiyet Belası*. (5. Baskı). İstanbul: Metis Yayınevi

Connel, R. W. (1998). *Toplumsal Cinsiyet ve İktidar*. İstanbul: Ayrıntı Yayınevi

Çelik, B. *Nahid Sırrı Örik'in Romanlarında Kötülük*. Virgül. Mayıs 2001

Çoban, S. B. (2012). *Tanzimat'tan Servet-i Fünun'a Anneliğin Kaybı ve Çocuksuzluk*. Ankara. Yüksek Lisans Tezi. Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü

Dino, G. (2008). *Türk Romanının Doğuşu*. (2. Baskı). İstanbul: Agora Kitaplığı,

Dündar, H. (2009). *Nahit Sırrı Örik'in Romanlarında Narsist Entrikalar*. Ankara. Doktora Tezi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Enginün, İ. (2001). *"Hikâye ve Roman"*. Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı. İstanbul:Dergâh Yayınları,

Enginün, İ. (2006). *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*. (7.Basım). İstanbul: Dergâh Yayınları,

Freud, S. (2009). *Totem ve Tabu*. (4.Baskı). İzmir: İlya Yayınevi

Gülendam, R. (2006). *Türk Romanında Kadın Kimliği 1946-1960*. Konya: Salkım Söğüt Yayınları

Günay-Erkol, Ç. (2011) *Osmanlı -Türk Romanından Çağdaş Türk Romanına Kadınlık: Değişim ve Dönüşüm*. Türkiyat Mecmuası, C.21/Güz, 2011

İleri, S. *Nahid Sırrı Örik'in Hikayeleri*. Cumhuriyet. 24 Temmuz 1998

- Kepekçi, E. (2012). *(Hegemonik) Erkeklik Eleştirisi ve Feminizm Birlikteliği Mümkün Mü?*. Kadın Araştırmaları Dergisi Yıl: 2012/2, Sayı: 11, Sf. 59-86
- Millett, K. (2011). *Cinsel Politika*. (3.Baskı). İstanbul: Payel Yayınevi
- Mitchell, J. (1994). *„Kadınlık, Anlatı ve Ruhçözümleme?*. Kuram Kitap, (Çev.: Mübeccel Kızıltan), Mayıs, S. 5: 39–42.
- Moran, B. (1990). *Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış*. (1,3. Baskı). İstanbul: İletişim Yayınları
- Oktay, A. (1993). *“Örik, Nahid Sırrı”*. Cumhuriyet Dönemi Edebiyatı. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 1993. 1153-64.
- Örik, N. S. (2009). *San’atkarlar*. (2.Baskı). İstanbul: Oğlak Yayınları
- Örik, N. S. (2011). *Eski Zaman Kadınları Arasında*. (3. Baskı). İstanbul: Oğlak Yayınları
- Örik, N. S. (2011). *İstanbul Yazıları*. (1.Baskı). Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi
- Örik, N. S. (2011). *Kırmızı ve Siyah*. (2.Baskı). İstanbul: Oğlak Yayınları
- Özkırımlı, A. (2004). *Türk Edebiyatı Tarihi*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Öztop, Ş. *Unutulan Bir Yazar Nahid Sırrı Örik*. Cumhuriyet. 16 Temmuz 1998
- Parla, J. ve Irzık S. (2017). *Kadın Dile Düşünce Edebiyat ve Toplumsal Cinsiyet*. (6.Baskı). İstanbul: İletişim Yayınları
- Sağlam, M. (2014). *Orhan Pamuk’un Romanlarında Erkeğin İktidarı*. Yüksek Lisans Tezi İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Sancar, S. (2014). *Türk Modernleşmesinin Cinsiyeti*. (3. Baskı). İstanbul: İletişim Yayınları
- Sayar, F. (2013). *Nahid Sırrı Örik’in Romanlarında Aile*. Kıbrıs. Yüksek Lisans Tezi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Şeker, A. (2017). *Türk Romanında Toplumsal Cinsiyet Açısından Kadın Temsillerine Yönelik Sosyolojik Bir Çözümleme*. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of International Social Research Cilt: 10 Sayı: 54 Yıl

Şengül, M. B. (2016). *Kadın Edebiyatı: Bir Varoluş Mücadelesi*. International Journal of Social Science Number: 44 , p. 203-211, Spring II 2016

Şenler, Y. (2009). *Türk Romanında Reformist Tipler*. Konya. Palet Yayınları

Tanpınar, A. H. (2016). *On Dokuzuncu Asır Türk Edebiyatı Tarihi*. (26.Baskı) İstanbul: Dergah Yayınları

Turan, N. S. (2013). *Modernleşmeyi Semboller Üzerinden Okumak: Son Dönem Osmanlı Kadın Kıyafetinde Değişim ve Toplumsal Tartışmalar*. Kadın Araştırmaları Dergisi Yıl: 2013/1, Sayı: 12, Sf. 103-138

Yaraman, A. *Modern Ataerkil Toplumsallaşma: “Erkeksi”, “Erkekçi” Kadınlar*. Marmara Üniversitesi, İ.İ.B.F., Fransızca Kamu Yönetimi Bölümü, İstanbul, Türkiye

Yavuz, H. “*Türk Romanında ‘Kadın’ Özgürlüğü*”. Zaman, 15 Aralık 2010.

Yolay, Y. (2017). *Nahid Sırrı Örik’in Romanlarında Bireyin Dramı ve Yapı*. Kırıkkale. Yüksek Lisans Tezi

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Melek ATABEY

Doğum Yeri ve Tarihi : SOLHAN/10.11.1992

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Kocaeli Üniversitesi-Türk Dili ve Edebiyatı

Yüksek Lisans Öğrenimi : Bartın Üniversitesi Sosyal Bilimler Türk Dili ve Edebiyatı

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

İletişim: melekatabey571@gmail.com

Tarih: 09/08/2019